

VÝZKUMNÉ
CENTRUM
REGIONÁLNÍHO
ROZVOJE

Hospodaření průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina v roce 2005

Analýza a syntéza finančních ukazatelů

Brno, září 2007

Masarykova univerzita v Brně
Centrum pro regionální rozvoj

Hospodaření průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina v roce 2005

Analýza a syntéza finančních ukazatelů

Databázi vybraných ukazatelů z rozvah a výkazů zisků a ztrát připravil:

Bc. Martin Řeřicha
Hana Špondrová

Výzkumnou zprávu zpracovali:

Bc. Martin Řeřicha
Mgr. Radek Řeřicha
Doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.

Odborná konzultace

Mgr. Václav Novák

Brno, září 2007

Masarykova univerzita v Brně
Centrum pro regionální rozvoj

OBSAH:

1. Úvod.....	4
2. Datová základna a dosavadní finanční analýzy odvětví průmyslu v ČR.....	5
3. Analyzované ukazatele, stručné vysvětlivky a metodické poznámky.....	11
4. Historie podnikání.....	13
4.1. Jihlavsko.....	13
4.2. Havlíčkovobrodsko	14
4.3. Pelhřimovsko.....	16
4.4. Třebíčsko.....	17
4.5. Žďársko	19
5. Parametry analyzovaného souboru průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina	21
6. Výsledky hodnocení s důrazem na odvětvovou strukturu	28
6.1. Obrat.....	28
6.2. Hospodářský výsledek.....	32
6.3. Účetní přidaná hodnota	38
6.4. Kraj Vysočina a Česká republika.....	39
7. Výsledky hodnocení z důrazem na regionální strukturu	47
8. Situace v největších průmyslových závodech s ohledem na jednotlivá odvětví zpracovatelského průmyslu.....	49
9. Závěry.....	55

1. Úvod

Naše nové účetnictví, koncipované pro tržní ekonomiku a platné od 1.1.1993, je založeno na tradicích naší země a současně akceptuje obecně uznávané obecné zásady (tzv. obecné účetní prostředí), direktivy Evropské unie, mezinárodní účetní standardy a přejímá některé prvky účetnictví ze zemí kontinentální Evropy (zejména Francie a SRN). Základní funkcí účetnictví je poskytovat všem uživatelům spolehlivé informace o tom, jak je daná obchodní společnost (firma) ekonomicky zdatná. Od účetnictví se požaduje, aby poskytovalo reálné informace o majetkové a finanční situaci firmy (k určitému datu), o hospodářském výsledku (za určité časové období), o tom jak je management firmy úspěšný ve finančním řízení, zda zajišťuje dlouhodobou stabilitu firmy, zda dosahuje přiměřené výnosnosti vložených prostředků a zda je schopen průběžně hradit dluhy firmy.

Finanční ukazatele o hospodaření firem získává Český statistický úřad (ČSÚ) pomocí vyplněných statistických výkazů P 4-01 a P 5-01. Přestože data uvedená ve výkazech podléhají utajení podle zákona o ochraně individuálních údajů, je většina z nich veřejnosti k dispozici, neboť jsou součástí účetních závěrek jednotlivých ekonomických subjektů. Podle Obchodního zákoníku z roku 1991 i Velké novely Obchodního zákoníku z roku 2000 jsou tyto údaje přístupné veřejnosti a jsou dostupné na krajských soudech.

Účetní závěrky skládající se z rozvahy a výkazu zisků a ztrát umožňují podrobně analyzovat hospodaření nejen jednotlivých firem, ale také celých odvětví podle územních jednotek (měst, okresů či krajů). V souvislosti s přijetím České republiky do EU je schvalována řada programových a strategických dokumentů pro nové kraje, nebo i menší území jako jsou např. města. Lze se domnívat, že program rozvoje území by se měl opírat mj. také o finanční analýzu hospodaření ekonomických subjektů působících v území. Ta by měla být důležitým podkladem pro zpracování SWOT analýzy hospodářství dotčeného území. Finanční analýza je však podmíněna vybudováním databáze vybraných finančních ukazatelů za jednotlivé firmy.

Centrum pro regionální rozvoj Masarykovy univerzity v Brně (CRR) se zabývá analýzou výkonnosti průmyslových firem již od roku 2002. Dosud v rámci své vědeckovýzkumné činnosti zpracovalo řadu studií pro město Brno, Jihomoravský kraj a ČR. V roce 2004 projevil zájem o zpracování obdobné studie zabývající se hospodařením průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina také Krajský úřad tohoto kraje. Studie se zabývala hospodařením podniků v roce 2003. Protože výsledky za jediný rok nemusí poskytovat objektivní údaje o výkonnosti jednotlivých podniků či celých odvětví (je potřeba mít analytické rozbory za delší časové období), požádal odbor regionálního rozvoje CRR o zpracování analýzy také za rok 2004. Nově zpracovaná analýza tak již může naznačovat vývojové tendence a jisté trendy ve vývoji průmyslu v posledním období v kraji Vysočina.

2. Datová základna a dosavadní finanční analýzy odvětví průmyslu v ČR

Za základní analýzu (pouze kumulovaná data bez textového komentáře), dotýkající se problematiky průmyslu a jeho hospodářských výsledků, lze nyní v ČR považovat analýzu dat zjištěných **Českým statistickým úřadem**, který ji nyní každoročně zveřejňuje v publikaci „**Ekonomické výsledky průmyslu ČR**“. Obsahuje výsledky zpracování ročního statistického šetření v ekonomických subjektech s převážující průmyslovou činností. Poslední vydaná publikace ČSÚ z července 2006 zahrnuje výsledky o hospodaření průmyslu a jeho odvětví za roky 2000 až 2004. Údaje jsou vedeny pouze za celou ČR.

Roční strukturální šetření v ČR bylo zahájeno od počátku roku 1997 a bylo připraveno ve spolupráci s francouzským statistickým úřadem INSEE jako tranzitivní projekt produkčních statistik, tedy společné šetření pro všechna odvětví (nejen průmyslová) zahrnující tržní činnosti. Pro činnosti v oblasti peněžnictví a pojišťovnictví jsou organizována samostatná šetření, především z důvodu používání odlišného systému účetnictví, ale zpracovávána jsou stejným způsobem. Společný projekt znamená, že existuje jednotné výběrové schéma, společný dotazník a jednotný systém dopočtů. Projekt funguje až do současnosti a je koncipován především jako hlavní zdroj dat pro sestavení národních účtů, což implikuje i metodu výběru respondentů, a to především odvětvové hledisko.

Roční strukturální šetření je jediné šetření, které poskytuje výsledky za průmysl jako celek bez ohledu na velikost nebo právní formu subjektu. Vzhledem k tomu, že je i vstupní informací pro systém národního účetnictví, má zcela ojedinělé postavení i pro meziroční odhady vývoje průmyslu jako celku.

Základní zpravodajskou jednotkou průmyslové statistiky je podnikatelský subjekt, tj. právnická nebo fyzická osoba, která má postavení podnikatele. Subjekty jsou rozděleny, bez ohledu na svou hlavní činnost, do dvou skupin:

- fyzické osoby podnikající na základě Živnostenského zákona (a obdobných předpisů),
- právnické osoby podnikající na základě Obchodního zákona, tedy obchodní společnosti (mezi ně patří i fyzické osoby zapsané v Obchodním rejstříku).

Protože pro tyto dvě skupiny platí předpisy, upravující jejich účetní systém různým způsobem, byly tomu přizpůsobeny i dotazníky.

Výběr firem je strukturován podle odvětví (dvoumístné kódy odvětvové klasifikace ekonomických činností - OKEČ) a velikostních skupin subjektů. Skupina subjektů s počtem zaměstnanců 100 a více je šetřena 100 %, ve skupině subjektů 10 - 99 zaměstnanců je výběr zhruba 55 % a ve skupině podniků s méně než 10 zaměstnanci je procento výběru necelých 2,6 %.

Dalším limitujícím faktorem pro jiná požadovaná třídění dat (např. lokální hledisko) jsou i omezení daná chybějícími zdroji pro doplnění a aktualizaci údajů v Registru ekonomických subjektů, zejména pokud se týká správného zařazení vykonávané činnosti do odvětví (OKEČ), místa výkonu činnosti a dokonce informace o tom, zda je zpravodajská jednotka vůbec aktivní. Proto jsou data za jednotlivá léta do určité míry ovlivněna postupným zlepšováním kvality Registru ekonomických subjektů, jako opory výběru. Rovněž postupné získávání informací o převážující činnosti podniků a následné přesuny mezi odvětvími ovlivňuje výsledky a zejména meziroční porovnatelnost. Výsledky hospodaření za jednotlivá odvětví jsou tedy zveřejňovány pouze za území celé České republiky.

Fyzické osoby (nezapsané v Obchodním rejstříku) jsou bez ohledu na počet zaměstnanců obesílány **výkazem P 4-01**, který obsahuje následující údaje:

- identifikační část,
- charakteristiku firmy – počet měsíců po které podnikala (slouží pro dopočty),
- slovní popis činnosti (slouží pro úpravu zařazení do odvětví),
- informaci, zda je respondent plátcem DPH,
- dotaz na počet místně oddělených provozoven (slouží pro registr),
- dotaz na vedení účetnictví (jaký systém používají a zda vedou účetnictví nebo používají možnost uplatnění nákladů procentní sazbou z výnosů),
- oddíl o počtu zaměstnanců a mzdách,
- oddíl o příjmech a výdajích,
- oddíl majetku a závazcích,
- dotaz na pořízení investic,
- oddíl o investicích.

Právníkové osoby a fyzické osoby zapsané v obchodním rejstříku (účtující ze zákona v soustavě podvojného účetnictví) jsou obesílány **výkazem P 5-01** ve třech mutacích v závislosti na počtu zaměstnanců, a to:

- mutací výkazu (a) pro podniky s 0 – 19 zaměstnanci (bez akciových společností),
- mutací výkazu (b) pro podniky s 20 – 99 zaměstnanci (včetně akciových společností s počtem zaměstnanců 0 – 99),
- mutací výkazu (c) pro podniky se 100 a více zaměstnanci (včetně akciových společností).

Největší rozsah má dotazník pro skupinu podniků se 100 a více zaměstnanci, který obsahuje následující oblasti otázek:

- identifikační část (navíc proti fyzickým osobám i dotazy na změnu organizační struktury),
- oddíl o počtu zaměstnanců a mzdách,
- tvorba hospodářského výsledku,
- struktura výnosů,
- struktura nákladů,
- souhrnný oddíl o stavech aktiv ve třech skupinách – netto stav ke konci minulého roku, netto a brutto stav ke konci běžného roku,
- nehmotný investiční majetek (NHIM) - ukazatele stavu a jeho změn celkem a v tom dle druhu NHIM,
- pořízení nehmotných investic - podle druhu pořízení a úbytku,
- hmotný investiční majetek (HIM) - ukazatele stavu a jeho změn celkem a v tom dle druhu HIM,
- pořízení hmotných investic - ukazatele podle druhu pořízení a úbytku,
- oceněná hmotná nevyrobená aktiva – ukazatele stavu a jeho změn podle druhu,
- finanční investice – ukazatele stavu a jeho změn podle druhu změny,
- zásoby – ukazatele stavu a jeho změn podle druhů zásob,
- finanční majetek – ukazatele druhu majetku podle stavu a druhu změn stavů,
- pohledávky – ukazatele druhů pohledávek podle stavu a změny stavu,
- stavy pasiv na začátku a na konci období podle druhů,
- ocenění cenných papírů v aktivech – ukazatele v cenách pořizovacích a tržních,
- doplňkové ukazatele – daně, příspěvky, externí transakce ovlivňující jmění podniku.

Celkový počet polí k vyplnění v nejširší verzi dotazníku je kolem 1200 (i když samozřejmě nejsou vždy všechna obsazena). Navíc je povinnou přílohou dotazníku pro právnické osoby samostatný oddíl rozepisující tržby za vlastní výrobky a zvláště i tržby za zboží, stavy zásob nedokončené výroby a polotovarů a data o vývozu podle podrobné klasifikace výrobků SKP (Standardní klasifikace produkce) a rovněž i další oddíl, kde je obdobným způsobem podrobně rozepisována spotřeba. Oba tyto oddíly slouží pro konstrukci input-output tabulek v systému národních účtů.

Rozsah dotazníků dosud přináší řadu problémů, někdy jde o nízkou vypovídací schopnost údajů, ale především jde o četné chyby v dotaznících a problémy při zpracování. Proto bylo do programu priorit naší statistiky pro nejbližší období zařazena i inovace strukturálního šetření. V současné době probíhají práce na přípravě nové generace tohoto šetření s cílem uspokojit plně i požadavky Nařízení (EC) 58/97, modernizovat jeho zpracování a samozřejmě i pokusit se revidovat jeho rozsah.

Výsledky strukturálního šetření jsou publikovány jednak za tři základní kategorie průmyslu (dobývání nerostných surovin, zpracovatelský průmysl, výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody) a dále pak za tzv. subkategorie průmyslu, neboli odvětví průmyslu (v některých případech jsou jednotlivá odvětví agregována). V případě dobývání nerostných surovin na dvě odvětví, a to dobývání energetických surovin a dobývání ostatních nerostných surovin, v případě zpracovatelského průmyslu jde o agregace průmyslu potravinářského a tabákového (OKEČ 15 a 16), dále textilního a oděvního (OKEČ 17 a 18), papírenského a polygrafického (OKEČ 21 a 22), hutnického a kovozpracujícího (OKEČ 27 a 28). Dopravní strojírenství zahrnuje jak odvětví 34 (výroba dvoustopých motorových vozidel), tak odvětví 35 (výroba ostatních dopravních zařízení). Největší agregace je tvořena odvětvími, které vyrábějí elektrické a optické přístroje (OKEČ 30 až 33). Pro tuto agregaci se používá pojem elektrotechnický průmysl. Zpracovatelský průmysl je tak rozčleněn na 14 odvětví. Publikace nečlení odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu (OKEČ 40) a vody (OKEČ 41). ČSÚ pro všechna uvedená odvětví provedl dopočty jednotlivých ukazatelů za podniky neúčastníci se strukturálního šetření.

Kromě Českého statistického úřadu se analýzou hospodaření podniků za průmyslová odvětví (ale pouze za zpracovatelský průmysl) zabývá **Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR** (MPO), které ji od roku 1998 pravidelně zveřejňuje v publikaci „**Panorama českého průmyslu**“. Poslední publikovanou analýzou byla analýza za rok 2004. Pro zpracování této publikace byla použita upravená a rozšířená metodika pro výpočet produkčních charakteristik a poměrových ukazatelů zpracovatelského průmyslu, harmonizovaná v maximální míře s definicemi a výpočty používanými ČSÚ. Tato metodika používá shodných definic i obsahového vymezení pojmů jako ČSÚ. Základním datovým zdrojem jsou roční statistické výkazy P 4–01 (fyzické osoby nezapsané do Obchodního rejstříku), P 5–01 (fyzické a právnické osoby zapsané do Obchodního rejstříku), a statistika Generálního ředitelství cel.

Na rozdíl od ČSÚ Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR analýzu hospodaření ekonomických subjektů za zpracovatelský průmysl provádí důsledně nejen za jednotlivá odvětví, ale dokonce také za jednotlivé výrobní obory v odvětvích identifikovaných prvními třemi čísly v odvětvové klasifikaci ekonomických činností. V některých případech je však potřeba údaje za výrobní obory brát s rezervou, neboť dopočtené údaje jsou větší než data získaná pomocí statistických výkazů. Dále pak jsou do analýzy zahrnuty všechny podnikatelské subjekty, bez ohledu na právní formu, bez ohledu na počet zaměstnanců a bez ohledu na to, zda jsou či nejsou uvedeny v Obchodním rejstříku. Finanční ukazatele jsou v některých případech vedeny

nejenom v běžných cenách, ale také ve stálých cenách vztažených k roku 2000. V publikaci, která reprezentuje hospodaření za rok 2004, jsou v časových řadách uvedeny údaje za roky 2000 až 2004.

Další publikací, kterou vydává MPO je „**Finanční analýza průmyslu a stavebnictví**“; poslední analytická zpráva se váže k roku 2004. Finanční analýza navazuje na souhrnné analýzy vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO, které ve čtvrtletní periodicitě zpracovává Odbor analýz a statistiky MPO a s tím, že se podrobněji zabývá finančními ukazateli průmyslových a stavebních organizací. Data pro finanční analýzu vycházejí z kombinace dvou výkazů (čtvrtletní výkaz P3-04 ČSÚ a čtvrtletní resortní výkaz Res/MPO/P3-04). Údaje tabelárně publikované však vycházejí z monitoringu ekonomických subjektů se 100 a více zaměstnanci.

Ve druhé polovině devadesátých let se problematikou finančních analýz za odvětví průmyslu začalo zabývat více soukromých společností působících v oblasti ekonomického poradenství. Postupně se nejvýznamnější z nich stala společnost **ASPEKT Kilcullen**, která vznikla v roce 1994. Od počátku své existence si vytvořila a udržuje velice rozsáhlou databázi podnikových informací a širokou škálou svých informačních produktů se řadí na přední místo mezi českými informačními agenturami. V roce 1997 začala společnost provádět intenzivní sběr dat z dalších trhů Střední a Východní Evropy (Polska, Maďarska, Slovenska a Ruska, atd.). Společnost od 1.1.2002 změnila název na ASPEKT Central Europe Group. Od roku 1997 společnost vydává publikace pro jednotlivá odvětví průmyslu pod názvem „**Odvětvová analýza ASPEKT**“. Analýzy se opírají o rozbor konsolidovaných **účetních závěrek** jednotlivých firem reprezentujících průmyslová odvětví.

Společnost ASPEKT se v počátku při svých analýzách soustředila na takzvanou SPIDER analýzu. Model analýzy je založen na komparaci finančních ukazatelů jedné společnosti s hodnotami, které reprezentují odvětví do kterého společnost patří. Jednotlivé ukazatele byly rozděleny do čtyř základních skupin A až D. Například skupinu A tvoří ukazatele rentability. Později se společnost zaměřila na metody posuzující finanční zdraví a riziko podniku. Pro hodnocení se jedním z rozhodujících kritérií stalo posouzení budoucí schopnosti firmy dostát svým závazkům. Takováto analýza se tedy zaměřuje na finanční situaci firmy z hlediska možného finančního kolapsu, tj. bankrotu a následnou identifikaci ohrožených firem. Součástí zvoleného přístupu je vybrat dostupné finanční ukazatele z účetních závěrek a pomocí matematicko-statistických testů rozlišit ohrožené podniky od „dobrých“. Průkopníkem tohoto přístupu pro hodnocení firem byl profesor Altman, který na základě empirického výzkumu publikoval v roce 1968 agregovaný vzorec pěti vážených ukazatelů pro ohodnocení finanční bonity firemních subjektů. Pro specificky české podmínky byl manželi Neumaierovými sestaven index IN, který vychází z podobného principu (Neumaier, I., Neumaierová, I.: Analýza odvětví a podniků jako základ pro hodnocení cenného papíru. Aspekt, 1996, č. 2, s. 98 – 108)..

Objektivita uvedených analýz je závislá na úplnosti dat za jednotlivá odvětví, tedy od zahrnutí co možná největšího počtu firem daného odvětví do analýzy. Jednoduše řečeno komparace je závislá na počtu získaných účetních závěrek.

Účetní závěrky jsou součástí obchodního rejstříku (viz dále), který je veden na příslušném krajském soudu. Obchodní rejstřík je veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje týkající se podnikatelů nebo organizačních složek jejich podniků, o nichž to stanoví zákon.

Do obchodního rejstříku se zapisují tyto údaje:

- a) firma, u právnických osob sídlo, u fyzických osob bydliště a místo podnikání, liší-li se od místa trvalého pobytu,
- b) identifikační číslo,
- c) předmět podnikání (činnosti),
- d) právní forma právnické osoby,
- e) jméno a bydliště nebo firma a sídlo osoby nebo osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členy, s uvedením způsobu, jakým jednají jménem právnické osoby, a den vzniku, popřípadě zániku jejich funkce; jestliže je statutárním orgánem nebo jeho členem právnická osoba, též jméno a bydliště osob, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jeho členem,
- f) označení, sídlo a předmět podnikání (činnosti) odštěpného závodu nebo jiné organizační složky podniku, jméno vedoucího a jeho bydliště,
- g) jméno prokuristy a jeho bydliště s uvedením způsobu, jakým za podnikatele jedná,
- h) další skutečnosti, stanoví-li to zákon.

Součástí obchodního rejstříku je sbírka listin obsahující kromě jiného výroční zprávy, řádné, mimořádné a konsolidované účetní závěrky, pokud nejsou součástí výroční zprávy, vyžaduje-li jejich vyhotovení tento zákon nebo zvláštní právní předpis a je-li uložena povinnost ověření účetní závěrky, také zprávu auditora o něm, mezitímní účetní závěrky, pokud jejich sestavení vyžaduje tento zákon, zprávu o vztazích mezi propojenými osobami; na listině obsahující rozvahu (bilanci) musí být uvedeny identifikační údaje osob, které ji podle zákona ověřují.

Obchodní rejstřík je každému přístupný. Každý má právo do něj nahlížet, pořizovat si kopie a výpisy. Na požádání vydá rejstříkový soud úředně ověřený úplný nebo částečný opis zápisu nebo listiny uložené ve sbírce listin, výpis nebo potvrzení o určitém zápisu nebo potvrzení o tom, že v obchodním rejstříku určitý zápis není. Úředním ověřením se potvrzuje shoda opisu nebo výpisu se zápisem v obchodním rejstříku nebo s listinou uloženou ve sbírce listin.

Je zarážející, že řada společností své účetní závěrky na krajské soudy dosud nepředkládá ač je to jejich povinností vyplývající z Obchodního zákoníku. Tato skutečnost negativně ovlivňuje odvětvové analýzy průmyslu, neboť jejich zpracovatel je musí získávat jiným způsobem. Lze se ale domnívat, že disciplína podnikatelských subjektů se bude v budoucnu zlepšovat. Je zřejmé, že finanční údaje uvedené v účetních závěrkách nejsou zatížené chybami, jako je tomu v případě vyplňování statistických výkazů P 4-01 a P 5-01. Podle Velké novely Obchodního zákoníku musí být účetní závěrka auditovaná povinně u všech akciových společností a u společností s ručením omezeným v případě, že společnosti splňují alespoň dvě ze tří základních podmínek:

- čistý obrat činil v uplynulém účetním období více než 80 mil. Kč,
- čisté obchodní jmění činilo více než 40 mil. Kč,
- průměrný evidenční počet pracovníků v uplynulém účetním období byl více než 50.

Auditem by objektivita údajů v účetní závěrce měla být zaručena.

V úvodu výzkumné zprávy bylo naznačeno, že v ČR chybí odvětvové analýzy menších územních celků, které by se opíraly o rozbor finančních ukazatelů průmyslových firem. V roce 2002 vznikla nová poradenská společnost **EuroAnalysis** a ta si mj. vytkla za cíl během let 2003 a 2004 prezentovat analýzy hospodářství všech čtrnácti krajů naší republiky. Tyto analýzy sledují jak významná odvětví daného regionu a podnikovou sféru, tak i možné příležitosti a rizika. Publikovaný materiál obsahuje především informace o hospodářském

rozvoji dané oblasti, a to v detailním popise podnikatelské základny. Analýzy krajů vznikly za vydatné spolupráce Hospodářské komory ČR. Neposkytují však informace o výkonnosti jednotlivých průmyslových odvětvích, zejména ve srovnání s celorepublikovými průměry. Společnost EuroAnalysis publikuje i tzv. sektorové (odvětvové) analýzy, ve kterých však chybí jakékoliv mezikrajské srovnání.

Z vysokoškolských pracovišť se problematikou oceňování průmyslových podniků nejvíce zabývá **katedra podnikové ekonomiky Vysoké školy ekonomické** v Praze, která v této oblasti řeší řadu grantových projektů (Dvořáček, J., Krausová, J., Neumaierová, I., Sedláčková, H., Synek, M. a další). Žádný z nich se však nezabývá hodnocením průmyslových odvětví na nižší než celorepublikové úrovni. Snad (?) jedinými analýzami výkonnosti průmyslových odvětví na úrovni města jsou výzkumné zprávy CRR týkající se Brna z roku 2001 – 2003 a na krajské úrovni týkající se Jihomoravského kraje a kraje Vysočina. Řešitelský kolektiv při rozboru hospodaření průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina za rok 2004 zvolil obdobnou metodiku, jako v roce předchozím.

3. Analyzované ukazatele, stručné vysvětlivky a metodické poznámky

Pro analyzovaný soubor průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina v roce 2004 byly vybrány následující finanční ukazatele (v závorce je uváděno jejich postavení jak ve výkazu zisků a ztrát, tak v rozvaze):

Zaměstnanci (používaný výraz pracovníci): průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách, který se vypočítává jako aritmetický průměr průměrného počtu zaměstnanců za jednotlivé měsíce (v ročním výkazu o práci Práce 3-01 údaj ve sloupci 8).

Obrat firmy (ve výkazu zisku a ztrát označení II.1. + I.): součet tržby za prodej vlastních výrobků a služeb a tržeb za prodej zboží.

Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb (ve výkazu zisku a ztrát označení II.1.): tržby za prodej vlastní hmotné a nehmotné produkce externím odběratelům.

Tržby za prodej zboží (ve výkazu označení I.):

Celkový hospodářský výsledek firmy (ve výkazu označení ***): hospodářský výsledek za účetní období po zdanění (zisk nebo ztráta), který je součtem hospodářského výsledku za běžnou činnost (od něhož se odečte daň z běžné činnosti) a mimořádného hospodářského výsledku (po zdanění).

Hospodářský výsledek za běžnou činnost (ve výkazu označení **): součet provozního hospodářského výsledku a finančního hospodářského výsledku.

Provozní hospodářský výsledek (ve výkazu označení *, řádek 29): rozdíl nákladů a výnosů dosažených v rámci provozní činnosti.

Finanční hospodářský výsledek (ve výkazu označení *, řádek 47): rozdíl mezi finančními náklady a výnosy.

Mimořádný hospodářský výsledek (ve výkazu označení *, řádek 58): je tvořen v důsledku takových operací jako jsou změny ve způsobu oceňování, manka a škody či přebytky apod.

Účetní přidaná hodnota firmy (ve výkazu označení +, řádek 11): rozdíl mezi výkony a výkonovou spotřebou.

Výkony (II + I – A): součet tržeb (příjmů) za prodej vlastních výrobků a služeb (II.1.), změn stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby (II.2.), aktivace (III.3.) a tržeb za prodej zboží (I) snížených o náklady vynaložené na prodané zboží (A).

Výkonová spotřeba (ve výkazu označení B): součet nákladů vynaložených na spotřebované nákupy (materiálu, energie a ostatních neskladovatelných dodávek) a na nákup služeb.

Osobní náklady firmy (ve výkazu označení C, řádek 12): součet všech mzdových nákladů (C.1.), odměn členům orgánů společnosti (C.2.), nákladů na sociální a zdravotní pojištění (C.3.) a sociálních nákladů (C.4.).

Rentabilita vlastního jmění firmy: podíl celkového hospodářského výsledku (ve výkazu zisků a ztrát označení ***) a vlastního jmění (v rozvaze v pasivech označení A).

Vlastní jmění: součet základního jmění (v rozvaze v pasivech označení A.I.), kapitálových fondů (v rozvaze v pasivech označení A.II.), fondů ze zisku (v rozvaze v pasivech označení A.III.), hospodářského výsledku minulých let (v rozvaze v pasivech označení A.IV.) a hospodářského výsledku běžného účetního období (v rozvaze v pasivech označení A.V.).

Pohotová likvidita: podíl součtu veškerých pohledávek firmy s krátkodobým finančním majetkem a součtu všech závazků firmy s bankovními úvěry a výpomocemi.

Aktiva firmy: (v rozvaze v aktivech řádek 001): součet stálých aktiv (označení B), oběžných aktiv (označení C), ostatních aktiv (označení D) a pohledávky za upsané vlastní jmění (označení A).

Stálá aktiva: součet nehmotného investičního majetku (označení B.I.), hmotného investičního majetku (označení B.II.) a finančních investic (označení B.III.).

Oběžná aktiva: součet zásob (označení C.I.), dlouhodobých pohledávek (označení C.II.), krátkodobých pohledávek (C.III.) a finančního majetku (C.IV.).

Pasiva firmy (v rozvaze v pasivech řádek 061): součet vlastního jmění (označení A), cizích zdrojů (označení B) a ostatních pasiv (označení C)

Cizí zdroje: součet rezerv (označení B.I.), dlouhodobých závazků (označení B.II.), krátkodobých závazků (označení B.III.) a bankovních úvěrů včetně krátkodobé finanční výpomoci (označení B.IV.).

Jako základní ukazatele pro hodnocení hospodaření jednotlivých podniků a odvětví byly vybrány obrat, hospodářský výsledek, účetní přidaná hodnota a osobní náklady, a to nejen v absolutním vyjádření, ale i propočítané na jednoho pracovníka. Právě tento přepočtený je důležitý pro porovnání hospodaření podniků se sídlem v kraji Vysočina s podniky v celé ČR v jednotlivých odvětvích. Pozornost zpracovatele závěrečné zprávy byla zaměřena i na krátkodobý vývoj hospodaření společností v letech 2002 až 2004. Z dalších finančních ukazatelů byly analyzovány některé ukazatele rentability, likvidity a zadluženosti.

Vzhledem ke skutečnosti, že některá průmyslová odvětví jsou v kraji Vysočina méně zastoupena, zpracovatel závěrečné zprávy byl nucen agregovat příbuzná průmyslová odvětví, takže analýza za celý průmysl se skládá z deseti odvětví, z toho osm odvětví reprezentovalo zpracovatelský průmysl.

Zákon o účetnictví umožňuje vydávat účetní závěrku ke konci kteréhokoliv měsíce, proto se občas stane, že některá společnost přejde na jiné účetní období než je konec roku. Dopoty je nutné provést v případě, kdy se ekonomický subjekt dostane v průběhu roku do konkurzu a k datu nástupu správce konkurzní podstaty se vydává mimořádná účetní závěrka. Aby šlo konkrétně analyzovat vývoj hospodaření bylo nutné u podniků, které se dostaly v průběhu sledovaných let do konkurzu, získat účetní závěrku i za období předchozí (tj. do nástupu správce konkurzní podstaty).

4. Historie podnikání

4.1. Jihlavsko

K tradičním průmyslovým odvětvím na Jihlavsku patří především průmysl textilní, potravinářský a dřevozpracující. Oborem, který je spojen s prvním masovým přílivem obyvatelstva na Jihlavsko, je však dolování stříbra. Tato podnikatelská činnost se zde objevuje již v první polovině 13. století, a je tudíž možné považovat ji za nejstarší obor podnikatelského zájmu na Jihlavsku. Tento tradiční obor se rozvíjel i v novověku, a to od konce 16. století až do konce 18. století, to už se ovšem sdružují těžaři do bratrstev a dolování stříbra se tak stává efektivnější. Největší zájem těžařů v tomto období se upínal na okrsky kolem Rančířova a Malého Beranova. V roce 1783 ale byly veškeré práce ve stříbrných dolech na Jihlavsku ukončeny, neboť těžařství nebylo dostatečnou zárukou zisku.

Od 14. století se souběžně s těžařstvím objevují a současně vyvíjejí první řemesla. Mezi nejstarší a zároveň nejdůležitější cechy v Jihlavě se řadil cech soukenický, který si své přední postavení zachoval až do 18. století. Samotné soukenictví pak představovalo dominantní ekonomickou činnost až do 19. století. Obdobím pro soukenictví zlatým bylo 16. století. V tomto období je Jihlavsko považováno za jedno z největších středisek řemeslnické soukenické výroby ve střední Evropě, neboť je tu evidováno na 700 soukenických mistrů. Druhým obdobím prosperity tohoto oboru je 2. polovina 18. století až 20. léta 19. století. To byla založena soukenická společnost Iglauer Tuchgewerbschaft, která existovala až do roku 1926 a byla první společností, jež sdružovala soukenické mistry. Od 19. století již nemůže řemeslná výroba konkurovat novým textilním továrnám (např. v Brně a Liberci), což předznamenává úpadek soukenictví na Jihlavsku. I v době průmyslové výroby textilu se však na Jihlavsku objevuje značný počet továren tohoto zaměření. Jedna z prvních soukenických továren byla založena v Telči již v roce 1788, největšího rozkvětu pak dosáhla za Napoleonských válek, kdy je považována za třetí největší továrnu svého druhu v Českých zemích. Odbytová krize ve druhé polovině 19. století je příčinou úpadku soukenictví v Telči a současně příčinou přesunu firmy do Krahulčí, kde v redukované formě firma existuje až do roku 1926. Blokáda přílivu zboží z Velké Británie za Napoleonských válek v začátku 19. století měla za následek rozkvět evropských kontinentálních textilk. Na Jihlavsku vznikly další textilní provozy v Heleníně a Malém Beranově, v nichž pracovalo po sloučení obou závodů na konci 19. století 1 400 zaměstnanců. Jako jedna z mála textilních továren se zde udržela i po světových válkách. V rámci znárodňovacího procesu došlo k jejímu začlenění do n.p. Partex v Nové Včelnici. Další větší textilky se nacházely v Brtnici, Starých Horách i jinde. Postupně ovšem zanikaly jednak v důsledku zvýšení konkurence po skončení Napoleonských válek, kritickým obdobím pro textilní průmysl byla světová hospodářská krize. Nejvýznamnější textilkou v období centrálně řízené ekonomiky se tak stala firma sídlící ve Starých Horách (část města Jihlava). Jednalo se o závod Modeta Jihlava. Na Jihlavsku představovala tato firma jediného zástupce textilního průmyslu, který zaměstnával na konci roku 1989 více než 500 lidí. Konkrétně zde pracovalo 1 050 osob.

Ke konci 19. století se rovněž váže rozmach potravinářského respektive masného a uzenářského průmyslu. Tato skutečnost byla umožněna zejména přechodem k moderním technikám zpracování masa a jeho uchováváním chlazením a konzervováním v plechu. Rozvoj masného průmyslu na Jihlavsku je spojen se jménem rodiny Satrapových. Ve Studené vznikl první masokombinát této rodiny v roce 1875, ovšem až v roce 1904 je rekonstruován na první skutečně moderní masokombinát. V roce 1917 se výroba přesouvá do Kostelce u

Jihlavy, zde se sídlo firmy nachází i dnes. Podnik byl následně v roce 1926 a 1929 rozšířen o provozovny v Hodicích a Krahulčí. Na konci 80. let pracovalo v Kostelci a Hodicích dohromady 528 osob. Firma v současnosti produkuje vepřové, hovězí a drůbeží maso, klasické uzeniny, proslulé jsou kostelecké párky, velmi žádané jsou i místní paštiky a konzervy. Kostecké uzeniny a.s. jsou dnes největším zaměstnavatelem v potravinářském průmyslu na Vysočině.

Hluboké kořeny má pak v Jihlavě vaření piva, které se zde připravuje od vzniku města až do současnosti. Největší rozkvět se váže k 16. století, kdy ve městě sídlilo osm pivovarů a ještě na začátku 19. století stále šest pivovarů, které postupně zanikly po roce 1861, když byl postaven první moderní pivovar, jenž v Jihlavě po mnoha rekonstrukcích vyrábí pivo dodnes.

Třešť byla právem považována za centrum dřevozpracujícího a nábytkářského průmyslu na Jihlavsku. Předpokladem rozvoje tohoto odvětví je dostatek dřeva z okolních lesů. Za první dřevozpracující továrnu můžeme považovat roku 1843 založenou sirkárnu, která na počátku 20. století fúzovala s podnikem SOLO Sušice a vyráběla v Třešti sirky pod touto značkou až do roku 1926. Ve druhé polovině 19. století vznikají dva nábytkářské podniky. První firma Josef Pokorný, vyrábějící jednoduchý nábytek a v době svého největšího rozmachu zaměstnávající 260 osob, zanikla krátce po II. světové válce. Druhá firma Stern a Knap, jež zaměstnávala až 300 zaměstnanců a vyráběla gramofony, radiové skříňky, hodinové skříňky apod., sice zanikla v době hospodářské krize, výroba tu však byla obnovena v roce 1947. Místní firma přešla v 50. letech pod UP závody a následně pod Interiér Praha. Z dřevařství jsou v Třešti významné i pily. K těm nejtradičnějším patří pila J. Podzimek. Největším podnikem dřevozpracujícího průmyslu na Jihlavsku, ale i na celé Vysočině, však byl odštěpný závod Jihomoravských dřevařských závodů se sídlem v Jihlavě, který na konci 80. let zaměstnával přes 1 000 pracovníků.

Ve 20. století se na Jihlavsku stejně jako v ostatních částech Vysočiny objevuje strojírenský průmysl. V meziválečném období vzniká v Jihlavě Továrna na pilníky, která je ve čtyřicátých letech přejmenována na AJAX a zabývá se výrobou pilníků, rašplí a jiného nářadí. V současnosti existuje pod názvem AJAX & BLUNDELL a.s. Významnějším, v meziválečném období založeným, podnikem jsou Moravské kovárny Jihlava. V letech 1969-1974 byl vystavěn nový podnik Moravských kováren v Jihlavě, kde se nachází podnik i dnes. Výrobní program je orientován na výkovky pro osobní a nákladní automobily. V období centrálně plánovaného hospodářství byl strojírenský a elektrotechnický průmysl na Jihlavsku posílen vznikem pobočného závodu Tesly Lanškroun, Tesla Jihlava a vznikem Motorpalu. Jihlavská Tesla, tedy zástupce elektrotechnického průmyslu Vysočiny, na konci roku 1989 zaměstnávala 1 958 pracovníků. Strojírenský Motorpal rovněž se sídlem v Jihlavě, v roce 1989 čtvrtý největší průmyslový zaměstnavatel dnešního kraje Vysočina, poskytoval pouze v jihlavském závodě práci 2 676 lidem. Navíc v odštěpném závodě Motorpalu v Telči pracovalo ve stejné době 638 osob. Zaměření jihlavského průmyslu na strojírenství koncem 80. let stvrzuje také existence Jihlavanu, další strojírenské společnosti s 1 572 zaměstnanci. Právě orientace jihlavského průmyslu na dopravní strojírenství bylo jedním z motivačních kritérií vstupu společnosti BOSCH Diesel, která má dnes na Vysočině výsostní postavení.

4.2. Havlíčkovobrodsko

Počátky podnikání na Havlíčkovobrodsku jsou spojeny s těžbou a zpracováním stříbrné a železné rudy. Nejvýznamnějším okrskem, ve kterém se v novověku na Havlíčkovobrodsku

těžilo stříbro, byly Stříbrné Hory. Odtud se stříbro převáželo do mincoven v Kutné Hoře. Těžba zde byla zastavena na konci 17. století. Nejdéle se stříbro těžilo na Ledčsku, kde se tato činnost uchovala až do počátku 19. století. V dnes již zaniklém Mittelbergu se stříbro těžilo dokonce až do poloviny 19. století. Těžba železné rudy a její zpracování v železo se objevovalo v 16. a 17. století především v okolí Přibyslavi. V první polovině 18. století vzniklo železářské centrum v Sobíňově, největším producentem železa a zaměstnavatelem v tomto oboru na Havlíčkobrodsku však představovaly sousední Ranské železářny, ve kterých v roce 1843 pracovalo 1 153 osob. Tyto železářny byly zrušeny v roce 1886. Výroba železa byla postupem času nahrazována výrobou sklářskou. První rozmach sklářství je zaznamenán v první polovině 18. století, kdy na Havlíčkobrodsku působí již 12 skláren (nejznámější ve Vilémovicích a Beneticích). Největšího rozmachu dosáhlo sklářství v tomto regionu v polovině 19. století. V této době vznikly sklárny v Tasicích u Ledče nad Sázavou a Dobré Vodě, kde vznikalo jak ozdobné tak i užitkové sklo vysoké kvality, které bylo exportováno například do obchodních domů v Itálii.

Stejně jako v ostatních částech Vysočiny nastupuje od druhé poloviny 18. století soukenictví a tkalcovství, jež zaznamenává největší rozkvět během 19. století. Toto odvětví se rozvíjí především díky utlumení vlivu cechů a hojnému pěstování lnu na Vysočině. Za centrum plátenictví a tkalcovství je považována Přibyslav. V odvětví textilního průmyslu rovněž vznikaly i první manufaktury, zatímco ostatní obory jako papírnictví nebo obuvnictví se zachovávaly v podobě malovýroben. První textilní manufaktury vznikly v první polovině 19. století v Sobíňově, Sopotech, Ždírci, Přibyslavi, Havlíčkově Brodě atd. Tyto továrny zaměstnávaly desítky až stovky pracovníků. Do ostatních odvětví proniká průmyslová výroba až ve druhé polovině 19. století, a to například do pivovarnictví, kovovýroby, koželužnictví.

Na počátku 19. století se začínají na Vysočině produkovat ve velké míře brambory. Zpočátku se pěstují především jako potravina pro zvěř i lidi, později i pro průmyslové účely. Na začátku 19. století tak vznikají na Havlíčkobrodsku první lihovary, v nichž byly hlavní surovinou přípravy lihu brambory namísto dražšího obilí. O něco později se zde objevují rovněž škrobárny, které produkují škrob z brambor pro ostatní průmyslová odvětví, zejména textilní a papírenský průmysl. Od 60. let 19. století vznikají první továrny na výrobu lihu a škrobu. Největší konjunktury dosahuje tento obor před I. světovou válkou. V roce 1913 vznikla spojením pěti největších škrobáren na Vysočině společnost Amylon a.s., která působí v Havlíčkově Brodě dodnes. Tento podnik byl zdaleka největším svého druhu v českých zemích. Za I. světové války je pak lihovarnictví a škrobárenství postiženo těžkým útlumem, neboť brambory sloužily především k zásobení hladovějícího obyvatelstva. Po I. světové válce dochází ke združstevňování lihovarů a modernizaci podniků. Po II. světové válce pak byly lihovary zařazeny do Horáckých lihovarů a škrobáren v Havlíčkově Brodě. Škrobárny byly znárodněny až po II. světové válce a definitivně začleněny v 60. letech do podniku České škrobárny.

Po I. světové válce se dále rozvíjel textilní průmysl, zejména v Úsobí, Věži, Chotěboři, Havlíčkově Brodě, kde vzniká továrna brá Mahlerových s 900 zaměstnanci. Na začátku války se tato firma, která se zabývala výrobou nejen pleteného zboží, ale i pletařských strojů, přejmenovala na dnes známý Pleas. Sklářství se rozvíjí v Tasicích na Ledčsku a Josefodole u Světlé nad Sázavou, na Přibyslavsku potravinářský průmysl (zpracování mléka). Na Chotěbořsku funguje slévárna v Ransku, která je v provozu i dnes. Po II. světové válce jsou podniky znárodněny a začleňovány do velkých uskupení národních podniků. V mnoha továrnách dochází k modernizaci zařízení i pracovních postupů. Objevují se nová průmyslová odvětví popřípadě se zvyšuje váha některých v minulosti méně zastoupených odvětví, to je

případ zejména strojírenství. V Havlíčkově Brodě vzniká odštěpný závod národního podniku Agrozet Zetor, který na konci roku 1989 zaměstnával 601 pracovníků. Dále zde byl lokalizován např. další odštěpný závod Motorpalu Jihlava či provozovna libereckého plastikářského závodu Plastimat aj. Největší strojírenské podniky okresu však byly zakládány mimo město Havlíčkův Brod. V Ledči, která byla postižena trvalým odlivem obyvatelstva kvůli nedostatku pracovních příležitostí, bylo rozhodnuto o výstavbě strojírenské firmy Kovofiniš. Ta byla na konci roku 1989 z hlediska počtu pracovníků druhým největším průmyslovým podnikem v okrese Havlíčkův Brod a zaměstnávala v této době 2 100 osob, po roce 1989 se Kovofiniš rozpadl na několik menších provozů. Největším průmyslovým podnikem Havlíčkobrodská na konci 80. let však byly Strojírny Chotěboř s 2 359 zaměstnanci, před válkou nazývané Eckhardtovy závody. Také strojírny v Chotěboři postihl po roce 1989 podobný osud jako Kovofiniš. Lze konstatovat, že na konci 80. let byl průmysl okresu Havlíčkův Brod výrazně zaměřen především na výrobu strojírenskou. Jediné dva podniky mimo oblast strojírenství, jenž zaměstnávaly v roce 1989 více než 500 pracovníků byly sklárny ve Světlé nad Sázavou, které i dnes pod značkou Sklo Bohemia zaměstnávají přes 1 500 zaměstnanců a druhým podnikem byla havlíčkobrodská textilka Pleas s 1 321 zaměstnanci, která i v současnosti ve svých provozech (i mimo okres) zaměstnává kolem 1 400 lidí.

4.3. Pelhřimovsko

Počátky podnikání na Pelhřimovsku jsou spojeny především s řemeslnou výrobou soukenickou. Právě soukenické cechy jsou prvními, které v tomto pozdně osídleném regionu vznikají. První dva byly založeny v baště textilního průmyslu Pelhřimovska Humpolci až v roce 1462, ačkoliv v jiných částech země byly zakládány již od počátku 14. století. Velkého rozmachu zde dosáhlo soukenictví na začátku 16. století, kdy jenom v Pelhřimově působilo téměř 60 soukenických mistrů. Další období rozkvětu této řemeslné výroby se datuje k první polovině 18. století. Konkrétně v roce 1731 zaujímal město Humpolec 5. místo co do množství vyrobeného sukna v celých Čechách, následováno na 6. místě Pelhřimovem a 9. místě Pacovem. Až do poloviny 19. století bylo sukno prakticky jediným místním produktem, který byl exportován do zemských center a zahraničí. Ve 2. polovině 19. století však nastává pokles počtu řemeslníků v tomto oboru. Projevuje se tu jednak zánik cechovních organizací, ale především zřizování nových továren, které začaly nahrazovat původní řemeslnou malovýrobu. To mělo za následek zvýšení objemu výroby respektive snížení cen textilních výrobků, což způsobilo silnou odbytovou krizi.

První soukenické továrny na území dnešního okresu nevznikly v tradičních centrech této výroby jako byly např. Humpolec, Pelhřimov nebo Pacov, nýbrž na velkostatech v Hojovicích a Novém Dvoře u Pacova již v roce 1814. Na dlouhou dobu pak bylo soukenictví potažmo textilní průmysl jediným řemeslným odvětvím, kterého se na Pelhřimovsku dotkla masová industrializace. Téměř ve všech oblastech dnešního okresu Pelhřimov zaniklo soukenictví jako řemeslo již v průběhu 2. poloviny 19. století. Výjimkou bylo město Humpolec, kde obě výrobní praktiky (řemeslo i velkovýroba) koexistovaly ještě v průběhu 20. století. Tuto skutečnost dokládá existence 29 textilních dílen ve městě, dohromady s více než 2,5 tisíci zaměstnanci ještě v roce 1946. Po roce 1948 byly tyto humpolecké textilky znárodněny a začleněny do 2 národních podniků Sukno a Českomoravský len, který se stal monopolním zpracovatelem lnu v ČSSR. Podobný osud potkal i ostatní textilky Pelhřimovska, které byly včleněny např. do Partexu Žirovnice, Modety Pelhřimov a jiných velkých podniků.

Současně se soukenictvím se rozvíjela i jiná průmyslová odvětví, jejich význam na rozvoj tohoto regionu však byl do poloviny 19. století zanedbatelný. Mezi tato odvětví patřilo například hrnčířství, perleťářství, pivovarnictví aj. Významnější ekonomickou činnost pak představovalo sklářství. V 19. století byly známy sklárny u Lukavce, Ostrovce, Počátek, Budějova, v roce 1875 byla založena Antonínem Rucklem ve Včelničce sklářská huť a brusírna. Po roce 1946 se tato firma stala součástí podniku Český křišťál, který se proslavil jako 1. producent lékovek a skla pro chemický průmysl v ČSSR. V době odbytové krize textilních výrobků se průmysl Pelhřimovska začal přeorientovávat i na další odvětví. Řadě měst se povedlo pozvednout svou hospodářskou úroveň díky výrobě nábytku. Nejtypičtějším příkladem je město Pacov, které těžilo z dřevěného bohatství okolních lesů. V roce 1868 zde vznikla první nábytkářská dílna. Tu následovala celá řada dalších firem (kolem 20), většina z nich vznikla ještě před I. světovou válkou. Po ní nastala krize nábytkářského průmyslu, ale po II. světové válce navázaly na předválečný odkaz např. podniky Jitona nebo Dřevozpracující družstvo Lukavec.

Důležitým průmyslovým odvětvím, které se na Pelhřimovsku začalo rozvíjet až na sklonku 19. století, je strojírenství. V poslední čtvrtině 19. století byly založeny 3 strojírenské firmy, které se staly velmi významnými zaměstnavateli tohoto regionu ve 20. století. Roku 1896 vznikla továrna na výrobu zemědělských strojů Matějka, která později nesla název Agrozet a ještě později Agrostroj. Firma Agrozet v roce 1989 zaměstnávala v Pelhřimově 1 537 lidí, v Humpolci pak 829 pracovníků a představovala tak na konci 80. let největšího průmyslového zaměstnavatele Pelhřimovska. V současnosti je Agrostroj největším výrobcem zemědělských strojů v ČR. V roce 1882 byla zahájena v Pelhřimově výroba rýžových kartáčů. V roce 1950 byla do tohoto podniku přesunuta výroba kartáčnických závodů z Nové Cerekvi, Hejnic a Pardubic a vznikl tak podnik Spojené kartáčovny se sídlem v Pelhřimově. V Pacově byla založena roku 1876 velká kotlářská dílna Josef Hradecký, která byla později přejmenována na Strojbal. Pacovský Strojbal byl na konci 80. let pátým největším průmyslovým zaměstnavatelem v okrese Pelhřimov. V této době zde pracovalo 576 lidí. Kromě těchto podniků vznikly ještě další drobnější strojírenské firmy. Právě strojírenství se v průběhu 2. poloviny 20. století stalo společně s textilním průmyslem dominantním odvětvím Pelhřimovska.

4.4. Třebíčsko

Mezi tradiční průmyslová odvětví v okrese Třebíč patří potravinářství, strojírenství a obzvláště pak kožedělný průmysl respektive obuvnictví. V 18. a 19. století bylo zpracování kůží jedním z hlavních zdrojů výdělku a obživy místního obyvatelstva. V análech se objevuje zmínka, že již v roce 1748 se ve městě Třebíč nachází 8 koželužnických dílen, k roku 1792 jejich počet stoupá na 17. Od druhé poloviny 18. století se některé menší řemeslné koželužny mění na větší manufakturní podniky. K nejvýznamnějším manufakturám této doby se řadily zejména podniky rodin Hassků a Budischowských. Vedle těchto dvou firem existují i další koželužny, jejich význam však postupem času upadal, neboť nebyly schopny konkurovat továrnímu způsobu výroby. Z obou výše jmenovaných podniků nabyl velkého evropského věhlasu podnik rodiny Budischowských. Ten si od roku 1892 udržoval nejvýznamnější postavení mezi všemi koželužnými a obuvnickými podniky v celém Rakousku-Uhersku. Rozkvět této firmy je úzce svázán se ziskem monopolního postavení na trhu, kterého firma dosáhla prostřednictvím dohody s císařským dvorem. „Císařsko-královská privilegovaná továrna na kůži a obuv Karel Budischowský“ byla totiž výhradním dodavatelem nejen pro dvůr, ale i pro armádu, což firmě zajišťovalo neustálý odbyt výrobků. O prosperitě firmy

vypovídá i vývoj počtu zaměstnanců (rok 1879 – 150 pracovníků, rok 1889 – 515, rok 1892 – přes 600 zaměstnanců). Úpadek kožedělného a obuvnického průmyslu v okrese Třebíč se vztahuje k období I. světové války., kdy po anexi Bosny a Hercegoviny ztrácejí rakousko-uherské kožedělné podniky (a tedy i podnik Budischowských) významné odbytiště svých výrobků, poněvadž balkánské země uvalují na produkty z Rakouska embargo. Ještě větší ranou pro kožedělný a obuvnický průmysl Třebíčska byla samotná porážka Rakouska v I. světové válce. I když se podařilo ve 20. letech 20. století na krátkou dobu tato průmyslová odvětví na Třebíčsku oživit, nemělo to nakonec dlouhého trvání. Definitivní zánik se vztahuje k období hospodářské krize, kdy firmu rodiny Budischowských zakupuje firma Baťa a přesouvá výrobu do Otrokovic. Zrušení výroby a zpracování kůží v Třebíči je spojeno s rokem 1932, kdy přestává být tato činnost rentabilní a místní koželužny jsou zbourány. Zánik obuvnictví se pak datuje ještě dříve, a to k roku 1928, kdy krachuje firma Busi, která se před tím osamostatnila od zbytku kožedělných závodů rodiny Budischowských.

Obuvnictví bylo v Třebíči oživeno až po II. světové válce. V tomto období byly založeny obuvnické Závody G. Klimenta, které na konci 80. let zaměstnávaly v Třebíči téměř 4,5 tis. pracovníků a byly tak největším zaměstnavatelem Třebíčska a druhým největším zaměstnavatelem dnešního kraje Vysočina vůbec. Nástupcem obuvnických závodů v devadesátých letech se stala firma BOPO, výrobce bot a textilních doplňků, která se postupně dostala do konkurzu a likvidace. Propuštění pracovníků ovlivnilo velmi negativně situaci na okresním trhu práce. Přesto však tradice kožedělného průmyslu zůstala v Třebíči zachována. Vznikla řada menších firem, jejichž hlavní činností je právě zpracování kůže či obuvnictví.

Dlouhou průmyslovou tradici v Třebíči má výroba nealkoholických nápojů, a to i přesto, že nikdy toto odvětví nebylo významným zaměstnavatelem Třebíčska. V roce 1879 byla založena Ferdinandem Kubešem firma zabývající se výrobou sodových vod a limonád. V této době byl tento podnik svým výrobním zaměřením v Čechách a na Moravě zcela ojedinělý. Od roku 1926 se stal ochranou známkou nový název firmy ZON (Zdravotní Osvěžující Nápoje). V roce 1949 byl podnik znárodněn, na přelomu 50. a 60. let prošel velkou modernizací všech provozů. Výroba nealko nápojů zde úspěšně pokračuje i po privatizaci. Tradice zpracování mléka se pak vztahuje k Želetavě na začátek 20. století, kdy místní Rolnické a mlékařské družstvo pro Želetavu a okolí uvedlo do provozu mlékárnu, která navíc produkovala máslo, tvaroh a tavené sýry, na něž je zaměřen i současný výrobní program želetavských sýráren (v současnosti BEL Sýry Česko a.s.).

Z hlediska historického nemá sice strojírenství v okrese Třebíč příliš hluboké kořeny, avšak pro současnou Třebíč je toto odvětví velmi podstatné. Kovovýroba, ve smyslu průmyslové výroby, se v okrese Třebíč objevuje až začátkem 20. století prostřednictvím dvou firem. První firma Benz vznikla v roce 1911 a zabývala se výrobou benzinových motorů později výrobou hospodářských strojů. Druhá firma Wallig vznikla v roce 1913 a její výrobní program sestával ze stojatých a ležatých parních kotlů. Po II. světové válce byly oba podniky včleněny do 1. brněnských strojíren, tedy jednoho z největších a nejvýznamnějších strojírenských podniků Třebíčska. Tato společnost zaměstnávala v roce 1989 více než 1 100 pracovníků. Třebíčská PBS proslula např. dodávkami pro téměř veškeré elektrárny v ČSSR a po úspěšné restrukturalizaci spolupracuje s firmami Alstom Power Generation AG Mannheim či GE Energy Products. Na konci 80. let ovšem nebyla tato firma největším strojírenským podnikem Třebíčska. Podnik ELITEX se sídlem v Třebíči dával na konci roku 1989 práci více než dvěma tisícům lidí a jeho hlavním výrobním programem byla výroba strojů pro textilní průmysl. Tento výrobní program si v současné Třebíči zachovává společnost Uniplet

Posledním strojírenským podnikem na Třebíčsku zaměstnávajícím více než 500 osob, byla provozovna Královopolských strojíren Brno v Moravských Budějovicích s 936 zaměstnanci. Výroba v této provozovně byla v devadesátých letech zastavena.

V roce 1985 byla uvedena do provozu jaderná elektrárna v Dukovanech, čímž na Třebíčsku velmi vzrostl i význam odvětví výroby a rozvodů energií. Elektrárna zaměstnávala na konci 80. let 2,7 tis. osob a byla tak podle počtu pracovníků třetím největším podnikem dnešního kraje Vysočina. V současnosti již jaderná elektrárna zaměstnává pouze 1,5 tisíce pracovníků. Je součástí podniku ČEZ sídlícího v Praze a tudíž není zařazena do finanční analýzy, která je hlavním cílem této studie. Posledním odvětvím, jehož význam vzrostl za minulého režimu, bylo papírenství. Odštěpný závod Jihočeských papíren Větrní působil v Přibyslavicích a zaměstnával v roce 1989 více než 500 pracovníků.

4.5. Žďársko

Počátky podnikání na Žďársku jsou spojeny s tkalcovstvím, sklářstvím a výrobou železa. Podloží Českomoravské vrchoviny obsahuje naleziště železných rud, v menší míře též rudy stříbrné. Těžba rudy a výroba železa zde tak představovaly jedny z prvních činností vůbec. Hlavní těžební oblasti se nacházely především na severu okresu Žďár nad Sázavou. První záznamy týkající se výroby železa na Žďársku spadají do 14. století. Všechny hamry, které zde působily však nejsou v historických pramenech zachyceny, obzvláště ty které vykazovaly nevelké množství vytěženého železa. Největšího rozmachu dosáhly hamry na Žďársku v první polovině 19. století. Nejvýznamnějším podnikem byly železářny v Polničce, kde se těžbou rudy a výrobou železa zabývalo v době největšího rozkvětu přes 300 zaměstnanců. Železářny produkovaly kolejnice pro železnice nejen pro domácí trh, ale i pro zahraničí (např. Anglii i její državy), dále vodovodní potrubí, plynovody, atd. Výroba v Polničce byla zastavena v roce 1862, v roce 1865 byly železářny v Polničce zrušeny úplně. Místní závody totiž nemohly konkurovat z důvodu nedostatku paliva ostravským hutím s velmi levným kamenouhelným palivem. Zároveň ostravské kamenouhelné vysoké pece představovaly technicky dokonalejší a výkonnější zařízení než dřevouhelné vysoké pece na Vysočině. Nejdéle fungovala vysoká pec na Žďársku ve Štěpánově nad Svatkou, která byla instalována v roce 1762 a pracovala do roku 1876. Místní slévárna se zde udržela až do současnosti, železo ale bylo dováženo odjinud. Současně s rušením hamrů zanikají rovněž další profese, jako například uhlíři, tedy výrobci dřevěného uhlí pro hamry. Další hamry se nacházely na Žďársku v Novém Městě na Moravě, Fryšavě, Vříšti atd.

Na slavnou tradici však bylo navázáno po II. světové válce mnoha metalurgickými a strojírenskými podniky. Tím nejvýznamnějším se stal žďárský ŽDAS, který byl na konci 80. let s více než 5,5 tis. pracovníky největším zaměstnavatelem kraje Vysočina. K dalším podnikům kovozpracujícího a strojírenského průmyslu, které na Žďársku koncem 80. let zaměstnávaly více než 500 pracovníků se řadily: 1. brněnská strojírna Velká Bíteš (1650 lidí), TOKOZ Žďár nad Sázavou (1150), Agrozet Svatka (630) a Opravny zem. strojů Velké Meziříčí (560). Společně s Jihlavou tak můžeme okres Žďár nad Sázavou na konci 80. let považovat za centrum strojírenství a kovozpracujícího průmyslu dnešního kraje Vysočina.

Podobně jako v ostatních okresech Vysočiny bylo také na Žďársku hojně zastoupeno tkalcovství. V průběhu 18. století se stalo nejrozšířenějším řemeslem regionu a v některých jeho částech se udrželo až do poloviny 20. století. Za centrum tkalcovství lze od 19. století považovat Nové Město na Moravě, kde se nacházelo kolem roku 1883 asi 800 stavů. Po

staletí se zde tkalo právě na starých dřevěných stavech, načež tkalci své produkty prodávali překupníkům, kteří nacházeli kupce zejména ve městech. Až od počátku 20. století se někteří tkalci osamostatňují a zakládají vlastní obchody. To už je ovšem ruční výroba nahrazována výrobou strojovou. Ve 20. století se tak tkalcovství, jakožto tradiční obor hospodářství Žďárska udržuje pouze v podobě tkaní koberců. Za další centra textilního průmyslu na Žďársku lze považovat např. Dalečín, zde vznikla v 19. století textilní továrna a později přádelna lnu, nebo Svitávku u Chrástavce, kde byla roku 1907 zřízena soukenická továrna firmy Mos. Low Beer. V současnosti na bohatou tradici žďárského textilního průmyslu nenavazuje žádná významnější firma.

Kromě již zmíněných železnorudných hutí vznikaly na Žďársku rovněž hutě sklářské. Nejstarší záznamy ze 16. století se vztahují ke skelným hutím u potoka Vříšť, dnes známého jako Fryšávka. Během 17. století vznikly další skelné hutě v Cikháji, na Křižankách a v 18. století největší skelná huť v Herálci, která se zabývala výrobou tabulkového i dutého skla a která zde fungovala až do roku 1913. Sklárna ve Škrdlovicích, založená roku 1928, pak navazuje na tradice horáckého sklářství podobně jako nově vzniklé sklárny ve Žďáru a okolí. Obzvláště sklo ze Škrdlovic se těšilo značné oblibě i po II. světové válce, díky svému ojedinělému vzhledu, kterého bylo dosaženo využíváním méně výhřevného dřeva namísto uhlí. Sklo pak bylo nedostatečně vyčištěno a díky tomu zaujímalo mezi ostatními skly zcela unikátní výrobek.

Pro Žďársko lze považovat za historicky významné průmyslové odvětví dřevovýrobu, jehož centra byla situována v Herálci, Svratce, Křižankách a dalších obcích. Byly zde vyráběny jednoduché dřevěné nástroje, špejle a sirky, dýmky apod. Největšího věhlasu získala výroba lyží v Novém Městě (dnes firma Sporten).

5. Parametry analyzovaného souboru průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina

Základními kritérii při výběru průmyslových firem, jejichž finanční ukazatele byly podrobeny analýze, byly:

- sídlo ekonomického subjektu (muselo být lokalizováno v kraji Vysočina),
- počet zaměstnanců (počet zaměstnanců na konci roku 2004 v kraji Vysočina dosahoval minimálně 20).

Do souboru analyzovaných průmyslových firem tedy nebyly zahrnuty ekonomické subjekty, které zaměstnávaly v kraji více než 20 pracovníků, ale sídlo měly lokalizováno mimo území kraje. V kraji Vysočina takovýchto firem působí celá řada, zpráva je však zaměřena jen na ty nejvýznamnější, které mohou ovlivňovat situaci na trhu práce. Největším zaměstnavatelem na Vysočině, který má sídlo mimo kraj je energetický gigant ČEZ, a.s., který zaměstnává většinu svých pracovníků působících na Vysočině v jaderné elektrárně Dukovany (1,2 tis.). Společnost každoročně investuje značné prostředky do modernizace strojního zařízení a potřeba zaměstnanců v provozu klesá tzn. firma dlouhodobě část svých pracovníků uvolňuje, ale nejedná se o masové propouštění.

Více než tisíc osob je také zaměstnáno v odštěpném závodě GEAM Dolní Rožínka, který je součástí státního podniku DIAMO se sídlem ve Stráži pod Ralskem. Společnost již měla ukončit na Žďársku svoji činnost, ale česká vláda rozhodla o další těžbě až do konce roku 2008. Důvodem tohoto postoje vlády byla rostoucí poptávka po surovině. V roce 2005 společnost vytěžila nejvíce uranové rudy za posledních 17 let, kvůli plánovanému ukončení byla dobývána nejbohatší ložiska. V samotné těžbě pracuje jen asi polovina zaměstnanců, druhá polovina se podílí na likvidaci ekologických zátěží po těžbě.

Z hlediska počtu pracovníků na Vysočině je významnou firmou společnost Burson Properties, která v roce 2004 sídlila v Praze. Ta odkoupila v roce 2003 v konkurzu se nacházející společnost Jihlavské sklárny bohemia. Sklárny se postupně stabilizovaly a dnes zaměstnávají více než 600 osob. V roce 2005 bylo sídlo společnosti již přesunuto do Jihlavy.

Mezi další velké zaměstnavatele podnikající v kraji Vysočina se sídlem svého vedení v jiných krajích patří Vodárenská akciová společnost z Brna (650 pracovníků), Tusculum Rousínov, BTV Plast Jablonec nad Nisou, Faurecia Lecotex z Tábora, UNIKO Praha, Madeta České Budějovice a PENAM Brno.

Nábytkářská společnost Tusculum Rousínov má výrobní závod v Třebíči, kde na konci roku 2004 pracovalo téměř 500 osob. Společnost se však potýká s hospodářskými problémy a v současné době pracuje v Třebíči již méně osob. Téměř polovinu ze svých zhruba sedmi set zaměstnanců lokalizovala do Havlíčkova Brodu jablonecká společnost BTV Plast, která produkuje plastové a kovové autodoplňky. Do Počátek na Pelhřimovsku umístila svou provozovnu s téměř 300 zaměstnanci tábořská textilní firma Faurecia Lecotex, která je pod francouzským kapitálem, specializuje se na výrobu autosedaček, hlavových opěrek a autopotahů. Na Pelhřimovsku působí i další společnost, a to pražská UNIKO, která vyrábí v Pacově koženou galanterii a zaměstnává zde většinu ze svých 270 zaměstnanců. Poslední dvě firmy se sídlem mimo kraj se specializují na potravinářskou produkci. Mlékárenský gigant Madeta České Budějovice zaměstnává na Pelhřimovsku přes 200 lidí a brněnská

pekárenská společnost PENAM získala jednu svoji výrobní jednotku s více než 200 zaměstnanci v Třebíči.

Podle Registru ekonomických subjektů k 31.12.2004 vedeného Českým statistickým úřadem existovalo v kraji Vysočina celkem 508 průmyslových podniků splňujících obě výše uvedená základní kritéria. Nutno podotknout, že tento údaj je třeba brát jako orientační, neboť registr je i přes velkou snahu pracovníků ČSÚ zatížen chybami. V databázi se v několika případech objevily ekonomické subjekty již neaktivní či kategorie počtu pracovníků firmy již neodpovídala skutečnosti. Z těchto důvodů bylo z analyzovaného souboru vyřazeno 8 společností. Z nově vzniklého souboru 500 průmyslových podniků však bylo potřeba odečíst subjekty fyzických osob, které nemají povinnost zasílat účetní závěrky na krajské soudy a získání jejich ekonomických výsledků za rok 2004 bylo prakticky nedosažitelné. Těchto fyzických osob zaměstnávajících 20 a více pracovníků jsme na Vysočině identifikovali šedesát, takže soubor podniků, který měl být podroben analýze se snížil na 440.

Postup při získávání účetních závěrek průmyslových podniků se skládal ze dvou kroků. Prvním byla návštěva krajských soudů, které nám poskytly údaje o jednotlivých podnicích v digitalizované formě nebo nám bylo umožněno výroční zprávy oxeroxovat. Druhý krok se stával z písemného oslovení obsahujících žádost o poskytnutí účetní závěrky těch podniků, které neodevzdaly na krajský soud účetní závěrku do 31.12.2005. Území soudních krajů však neodpovídá současnému územněsprávnímu členění České republiky, ale členění před rokem 2000. Krajské soudy jsou tedy umístěny v bývalých krajských městech, proto byly účetní závěrky firem lokalizovaných v okresech Jihlava, Třebíč a Žďár získány na Krajském soudě v Brně, v okrese Havlíčkův Brod na soudě Hradci Králové a v okrese Pelhřimov na českbudějovickém soudě. V prvním kroku bylo získáno 264 účetních závěrek. Zbýlých 176 společností, které nedodaly účetní závěrky na soud, byly osloveny s prosbou o její urychlené poskytnutí přímo na soud či zaslání na Krajský úřad Vysočina. Účetní závěrku se podařilo získat touto cestou pouze od 61 firem, což představuje návratnost pouze 34,7 % (v loňském roce však návratnost byla ještě nižší, a to 50 firem, tj. 28,4 %). Celkem tedy bylo získáno 325 účetních závěrek ze 440, tj. 73,9 % (v loňském roce jich bylo 314, tj. 71,5 %). Ve 325 analyzovaných průmyslových firmách pracovalo 56,9 tis. osob, což je zhruba 55 % všech zaměstnaných v průmyslu v kraji Vysočina.

Tab. 1: Počet podniků z 20 a více pracovníky se sídlem v kraji Vysočina, způsob získávání účetních závěrek a počet získaných účetních závěrek a reprezentativnost průzkumu.

Okres	Počet podniků		Účetní závěrky			Reprezentativnost (v %)
	celkem	bez fyzických osob *	soudy	kořespondenčně	celkem	
Havlíčkův Brod	91	78	50	23	73	93,6
Jihlava	114	102	57	10	67	65,7
Pelhřimov	95	86	55	9	64	74,4
Třebíč	93	79	45	7	52	65,8
Žďár nad Sázavou	107	95	57	12	69	72,6
Kraj Vysočina	500	440	264	61	325	73,9

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2000 až 2004, ČSÚ, Praha, 2006; průzkum CRR MU, Brno 2005 a 2006

* fyzické osoby bez povinnosti zveřejňovat účetní závěrku na krajském soudě

V letošním průzkumu pro rok 2004 se na rozdíl od minulého šetření (2003) projevila odlišná reprezentativnost průzkumu podle jednotlivých okresů (viz. tab. č. 1). Ta souvisí jednak s rozdílnou ochotou krajských soudů podílet se na realizaci průzkumu a jednak s rozdílnou

ochotou jednotlivých podniků poskytnout údaje o svém hospodaření. Nejlepších výsledků se podařilo dosáhnout ve spolupráci s Krajským soudem se sídlem v Hradci Králové. V okrese Havlíčkův Brod se nepodařilo získat pouze pět účetních závěrek z celkového počtu 78. Za v celku slušnou lze hodnotit spolupráci s Krajským soudem v Českých Budějovicích, neboť podíl získaných účetních závěrek v okrese Pelhřimov z 86 vyžadovaných činil téměř tři čtvrtiny. Nejtěžším problémem bylo získání účetních závěrek z Krajského soudu v Brně, pod jehož působnost patří okresy Jihlava, Třebíč a Žďár nad Sázavou. V případě Jihlavy i Třebíče se nepodařilo získat ani dvě třetiny účetních závěrek (viz opět tab. č. 1).

Reprezentativnost průzkumu však není spojena pouze s počtem získaných účetních závěrek, ale také s jejich strukturou i s ohledem na velikostní kategorii podniků. Analýza finančních výkazů největších podniků je velmi důležitá, neboť právě tyto podniky často nejvíce ovlivňují stabilitu průmyslové výroby a rozvoj regionu. Úspěšnost největších zaměstnavatelů se odráží jednak v situaci na trhu práce a jednak co do počtu pracovníků větší společnosti mají v mnoha případech rozsáhlejší výzkumně vývojový potenciál a jsou obvykle hlavními nositeli inovací v regionu. Z uvedeného vyplývá, že zvláštní pozornost zpracovatelský kolektiv studie věnoval největším podnikatelským subjektům tzn. podnikům se 100 a více zaměstnanci. V roce 2004 působilo takovýchto podniků v kraji Vysočina celkem 133 a účetní závěrku se podařilo získat od 126.

Největší firmou ze sedmi společností, jejíž ekonomické výsledky nebyly zahrnuty do analýzy, byla pelhřimovská KANA, s.r.o., která se specializuje na výrobu malířských potřeb a v Pelhřimově zaměstnávala přibližně 200 lidí. Společnost sice do obchodního rejstříku ukládá výroční zprávu, ale jejím obsahem za rok 2004 byla pouze neúplná účetní závěrka. Další velkou firmou hospodařící na Pelhřimovsku, kterou se nepodařilo zahrnout do analýzy, je tradiční žirovnický výrobce masných produktů Jan Prantl se 150 zaměstnanci. V okrese Jihlava se byl zpracovatelský tým nucen obejít bez ekonomických výsledků textilní společnosti Modeta Style, což je jeden z největších producentů plavek a sportovního ošacení, který v Jihlavě zaměstnává přibližně 180 lidí. Druhým velkým podnikem na Jihlavsku bez získané účetní závěrky je kovo zpracující firma Mivokor, která sídlí v Polné. Hlavním výrobním programem společnosti jsou drátěné nosiče, stojany a kování do domácnosti. Také společnost Lecom Ledče z Ledče nad Sázavou (Havlíčkův Brod) neposkytla ekonomické údaje. Na Třebíčsku se nepodařilo získat data o hospodaření elektrotechnické firmy Ese, s.r.o. a na Žďársku o firmě MEZ z Nedvědice, tj z obce, která od 1.1.2005 patří do Jihomoravského kraje, ale v roce 2004 tomu tak ještě nebylo.

Počtem subjektů jsou některá odvětví zpracovatelského průmyslu méně zastoupena, proto byli autoři předkládané studie nuceni vybrat příbuzná odvětví agregovat. Jednalo se o odvětví textilního, oděvního a kožedělného průmyslu (tzv. odvětví TOK), podle Odvětvové klasifikace ekonomických činností ve dvouciferné podobě šlo o odvětví č. 17, 18 a 19. Dále byl agregován papírenský a polygrafický průmysl (odvětví č. 21 a č. 22). Chemický průmysl je reprezentován odvětvími č 23 až 25, tzn. že sem patří i podniky gumárenské a plastikářské. Hutnictví (č. 27) a kovo zpracující průmysl (č. 28) byly spojeny do odvětví výroby a zpracování kovů. Strojírenský průmysl zahrnuje kromě všeobecného strojírenství (č. 29) i strojírenství dopravní (odvětví č. 34 a 35). Největší agregaci představuje elektrotechnika (odvětví č.30 až 33). Pod ostatní zpracovatelský průmysl spadá i zpracování druhotných surovin (č.36 a č. 37). Do analýzy bylo tedy zahrnuto deset agregovaných odvětví zpracovatelského průmyslu. V analýze je však věnována okrajová pozornost i firmám podnikajícím mimo zpracovatelský průmysl.

Tabulka č. 2 obsahuje odvětvovou a velikostní strukturu analyzovaných průmyslových podniků. Z jednotlivých odvětví bylo nejčetněji zastoupeno strojírenství, které reprezentovalo 58 podniků, což představuje 17,9 % analyzovaného souboru. Z dalších odvětví byla více než 10 % zastoupena již pouze dvě odvětví, a to průmysl potravinářský čítající 42 podniků (tzn. 13,0 %) a dále odvětví výroby a zpracování kovů s 55 průmyslovými závody (tzn. 17,0 %). Nejmenším počtem analyzovaných firem se naopak prezentovala jednak obě odvětví stojící mimo oblast zpracovatelského průmyslu (těžba nerostných surovin a výroba a rozvod energií a vody) a jednak agregované odvětví papírenského a polygrafického průmyslu. Těžba nerostných surovin je, stejně je v předešlém roce, reprezentována jedinou společností (Granit Lipnice). Shodně, pouze 9 firmami, jsou zastoupena odvětví výroby a rozvodu energií a vody a rovněž i odvětví papírenského a polygrafického průmyslu.

Početně největší zastoupení mají obecně vzato podniky nižších velikostních kategorií. Do analýzy bylo zahrnuto 100 podniků s 20-49 zaměstnanci a 87 podniků s 50-99 pracovníky. Dohromady tyto dvě nejnižší velikostní kategorie podniků představují více než polovinu analyzovaného souboru (57,7 %). Tři nižší velikostní kategorie (tzn. do 200 zaměstnanců) se pak podílejí na celkovém počtu firem zařazených do analýzy více než $\frac{4}{5}$. Naproti tomu je podle očekávání nejméně čtenou velikostní kategorie 1000 a více zaměstnanců, kterých na Vysočině existovalo pouze 8. Ve srovnání s rokem 2004, kdy byla tato kategorie také nejméně zastoupenou, zde však přibyl jeden podnik, a to pelhřimovský Agrostroj.

Tab. 2: Průmyslové podniky se sídlem v kraji Vysočina podle odvětví a velikostních kategorií daných průměrným evidenčním počtem pracovníků v roce 2005

Odvětví průmyslu	Počet podniků	z toho ve velikostní kategorii dané počtem pracovníků					
		20 - 49	50 - 99	100 - 199	200 - 499	500 - 999	1000 +
Těžba nerostných surovin	1			1			
Potravinářský	42	9	12	12	8		1
Textilní, oděvní, kožedělný	31	8	8	9	5		1
Dřevozpracující	22	8	8	1	4	1	
Papírenský a polygrafický	9	3	1	5			
Chemický	27	11	8	7		1	
Sklářský a stavebních hmot	12	5	2	3		1	1
Výroba a zpracování kovů	55	20	10	12	6	6	1
Strojírenský	58	16	17	11	8	3	3
Elektrotechnický	27	8	6	3	6	3	1
Ostatní zpracovatelský	31	7	13	7	4		
Výroba a rozvod energií a vody	9	5	2	2			
Celkem	324	100	87	73	41	15	8

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Ve 324 analyzovaných průmyslových podnicích bylo průměrně zaměstnáno 60,1 tis. osob. Navzdory tomu, že v roce 2004 bylo pro účely práce zařazeno do analýzy o jednu společnost více, vzrostl počet pracovníků k roku 2005 o více než 3 000 zaměstnanců. Stejně jako v předcházejícím roce byl největší počet zaměstnanců evidován ve strojírenství, konkrétně 16,7 tis. pracovníků. Toto odvětví se tak na celkové zaměstnanosti v průmyslu kraje Vysočina podílelo více než čtvrtinou (27,9 %). Z dalších odvětví pracovalo více než 10 tis. lidí již pouze v odvětví výroby a zpracování kovů (11,8 tis. pracovníků). Alespoň 10% podílem na zaměstnanosti se prezentují ještě průmysl elektrotechnický (12,0 %) a potravinářský (10,4 %).

Posledním odvětvím, které se na celkové zaměstnanosti analyzovaného souboru průmyslových podniků podílelo alespoň 5 %, byl agregovaný textilní, oděvní a kožedělný průmysl. Oproti roku 2004 však byl u tohoto odvětví zaznamenán další pokles počtu pracovníků (a tím pádem i jeho podíl na zaměstnanosti). Meziroční úbytek pracovníků čítal téměř 500 osob. Nutno současně podotknout, že do analýzy bylo zařazeno ve srovnání s rokem 2004 o 5 průmyslových společnostech tohoto odvětví méně, klesá tedy nejen počet pracovníků, ale i firem textilního, oděvního a kožedělného průmyslu. Nejmenším množstvím zaměstnanců se pak prezentovala těžba nerostných surovin, výroba a rozvod energií a vody a průmysl papírenský a polygrafický. Ani jedno z těchto odvětví nezaměstnávalo více než 1 000 osob, ani jedno z nich však není v analýze zastoupeno více než 10 podniky.

Co se týče velikostních kategorií, obecně platí, že se zvyšující se velikostí kategorie roste i počet pracovníků (výjimkou je málo zastoupená kategorie firem s 500-999 pracovníky). V kategorii podniků s 1000 a více zaměstnanci bylo evidováno 17,5 tis. pracovníků, což představovalo 29,2% podíl na celkové zaměstnanosti. Meziročně tato velikostní kategorie posílila o více než 2 %, zejména kvůli velkému nárůstu počtu pracovníků ve společnosti Bosch Diesel. V podnicích s 200 a více zaměstnanci pak byly evidovány v roce 2005 cca $\frac{2}{3}$ průmyslových pracovníků kraje Vysočina.

Tab. 3: Pracovníci v průmyslových odvětvích v podnicích se sídlem v kraji Vysočina podle velikostních kategorií daných průměrným evidenčním počtem pracovníků v roce 2005

Odvětví průmyslu	Počet pracovníků	z toho ve velikostní kategorii dané počtem pracovníků					
		20 - 49	50 - 99	100 - 199	200 - 499	500 - 999	1000 +
Těžba nerostných surovin	174			174			
Potravinářský	6 267	241	883	1 637	2 081		1 425
Textilní, oděvní, kožedělný	4 608	297	634	1 182	1 177		1 318
Dřevozpracující	2 867	245	570	170	1 288	594	
Papírenský a polygrafický	974	94	65	815			
Chemický	2 573	354	539	1031		649	
Sklářský a stavebních hmot	2 829	163	130	416		672	1 448
Výroba a zpracování kovů	11 767	598	672	1 623	1 859	4 129	2 886
Strojírenský	16 731	467	1 260	1 444	2 576	2 116	8 868
Elektrotechnický	7 218	235	487	500	2 210	2 194	1 592
Ostatní zpracovatelský	3 520	222	1 012	1 027	1 259		
Výroba a rozvod energií a vody	572	178	115	279			
Celkem	60 101	3 094	6 367	10 297	12 450	10 354	17 537

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Žebříčku dvaceti největších průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina podle průměrného evidenčního počtu pracovníků v roce 2005 dominují dvě odvětví, a to průmysl strojírenský a výroba a zpracování kovů. Dohromady jsou zde zastoupeny, stejně jako v roce 2004, 11 firmami. Strojírenství se prezentuje 6 podniky, odvětví výroby a zpracování kovů 5 podniky (v roce 2004 byl poměr mezi těmito odvětvími opačný). Třikrát se mezi největšími zaměstnavateli objevuje také elektrotechnika, dvakrát průmysl skla a stavebních hmot. Své zastoupení mezi dvacítkou podniků s nejvíce zaměstnanci mají ještě odvětví agregované odvětví TOK a průmysl potravinářský, dřevozpracující a chemický, ty jsou však zastoupeny pouze jedním podnikem. Pomineme-li firmu Dřevozpracující družstvo Lukavec, mají všechny průmyslové společnosti evidované v tabulce dvaceti největších zaměstnavatelů více než 600

pracovníků. V roce 2004 však figurovalo mezi TOP 20 průmyslovými společnostmi podle průměrného počtu zaměstnanců hned 6 firem s méně než 600 pracovníky.

Největším průmyslovým zaměstnavatelem kraje Vysočina v roce 2005 byla, stejně jako v roce předcházejícím, strojírenská firma **Bosch Diesel**. Průměrný evidenční počet pracovníků činil 5 916 osob. Oproti roku 2004 u této společnosti našlo práci o více než 1 tis. zaměstnanců více, což umožnily především rozsáhlé investice do nových výrobních prostor. Společnost se v Jihlavě specializuje na výrobu vysokotlakých čerpadel pro dieselové motory.

Tab. 4: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina podle průměrného evidenčního počtu pracovníků v roce 2005

Název podniku	Sídlo	Odvětví průmyslu	Počet pracovníků
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	Strojírenství	5 916
ŽDAS, a.s.	Žďár nad Sázavou	Výroba a zpracování kovů	2 886
MOTORPAL, a.s.	Jihlava	Strojírenství	1 943
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	Elektrotechnický	1 592
Sklo Bohemia a.s.	Světlá nad Sázavou	Skla a stavebních hmot	1 448
Kostelecké uzeniny a.s.	Kostelec	Potravinářský	1 425
PLEAS a.s.	Havlíčkův Brod	Textilní, oděvní a kož.	1 318
AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	Pelhřimov	Strojírenský	1 009
I & C Energo s.r.o.	Třebíč	Elektrotechnický	993
Tesla Jihlava, a.s.	Jihlava	Výroba a zpracování kovů	889
První brněnská strojírna Velká Bíteš, a.s.	Velká Bíteš	Strojírenský	808
Moravské kovárny a.s.	Jihlava	Výroba a zpracování kovů	788
GCE s.r.o.	Chotěboř	Výroba a zpracování kovů	723
VALEO COMPRESSOR EUROPE	Humpolec	Strojírenský	694
BURSON PROPERTIES a.s.	Jihlava	Skla a stavebních hmot	672
ITW Pronovia, s.r.o.	Velká Bíteš	Chemický	649
TOKOZ a.s.	Žďár nad Sázavou	Výroba a zpracování kovů	647
Draka Kably, s.r.o.	Velké Meziříčí	Elektrotechnický	623
MANN + HUMMEL (CZ) s.r.o.	Nová Ves	Strojírenský	614
Dřevozpracující družstvo	Lukavec	Dřevozpracující	594

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Za společností Bosch Diesel se na druhém místě největších průmyslových společností kraje Vysočina nachází žďárský podnik **Ždas**. Tato firma s dlouholetou tradicí v roce 2005 zaměstnávala 2886 pracovníků, což představuje mírný pokles počtu zaměstnanců vzhledem k roku 2004 (2904 osob). Dá se však říci, že počet pracovníků největší průmyslové společnosti okresu Žďár nad Sázavou je stabilizovaný, neboť v posledních letech nedochází k žádným významným výkyvům stavu jejích pracovních sil. Společnost Ždas se zaměřuje na slévárenskou výrobu, zpracování kovů, částečně podniká ve strojírenství. Třetí v pořadí je firma **Motorpal**, jejíž výrobní program je zaměřen na dopravní strojírenství se specializací na výrobu vstřikovacích zařízení do dieselových motorů. Tato firma redukovala počet pracovníků o téměř 1 tis. osob v průběhu roku 2004. Zatímco v roce 2003 zaměstnával Motorpal skoro 3 tis. lidí, v roce 2004 zde pracovalo přibližně 1900 osob. K roku 2005 již k dalšímu propouštění a redukování výroby nedošlo. Počet pracovníků se tak stabilizoval na cca 1950 osobách.

První změnou v pořadí největších průmyslových firem Vysočiny oproti roku 2004 je posun jihlavské společnosti **Automotive Lighting**. Ta byla v roce 2004 až sedmou největší společností, k roku 2005 se však objevuje již na čtvrtém místě. Meziročně zvýšila tato společnost, zabývající se výrobou osvětlovacích zařízení do automobilů, počet pracovníků o téměř 250 osob. V roce 2005 tak zaměstnávala bezmála 1 600 lidí. Největší průmyslovou firmou Havlíčkovobrodská je sklářská společnost **Sklo Bohemia** a.s. se sídlem ve Světlé nad Sázavou, která ve sledovaném roce zaměstnávala téměř 1 448 lidí. Oproti roku 2004 došlo v této firmě k redukci počtu zaměstnanců o 150 osob. I v tomto období tak byl potvrzen neustálý klesající trend stavu pracovních sil společnosti Sklo Bohemia. **Kostelecké uzeniny**, šestý největší průmyslový zaměstnavatel kraje Vysočina, jsou dlouhodobě největší potravinářskou firmou Vysočiny. V roce 2004 zde pracovalo 1 491 lidí, k roku 2005 došlo ke snížení na 1 425 osob. Havlíčkovobrodská firma **Pleas** a.s., která je největším podnikem agregovaného odvětví TOK na Vysočině, zaměstnávala v roce 2005 více než 1 300 pracovníků. Vzhledem k roku 2004 došlo k redukci pracovních sil přibližně o 50 osob. Mezi roky 2004 a 2005 tak nedošlo k výraznějšímu propouštění jako tomu bylo v letech předcházejících. Propad počtu zaměstnanců se podařilo zastavit zejména díky investicím mimo kraj (investice Pleasu do uzavřené textilky Jitexu v Milevsku). Posledním „tisícovým“ průmyslovým podnikem kraje Vysočina je **Agrostroj Pelhřimov**, jediný výrobce zemědělských strojů v ČR. V roce 2005 Agrostroj zaměstnával 1 009 lidí, přitom v roce 2004 zde pracovalo pouze 909 osob.

Stejně jako v roce 2004 je největší společností Třebíčska firma **I & C Energo** patřící do skupiny ČEZ. Tento podnik je dodavatelem elektrických systémů kontroly, průmyslových informačních systémů atd. V roce 2004 zaměstnával 885 osob, v roce 2005 již bezmála 1 000 pracovníků. Přes 800 pracovníků zaměstnávají na Vysočině již pouze dvě společnosti, a sice **Tesla Jihlava** (889 osob) a **První brněnská strojírna Velká Bíteš** (808 osob).

V žebříčku dvaceti největších průmyslových firem má nejčetnější zastoupení Jihlavsko (7 firem), následuje Žďársko (5 firem), Pelhřimovsko a Havlíčkovobrodsko (shodně 3 firmami) a Třebíčsko (2 firmy). Okresy Pelhřimov a Havlíčkův Brod si tak udržely pozice stejné jako v roce 2004. O jednu firmu více mají v žebříčku okresy Žďár nad Sázavou a Jihlava, zatímco Třebíč v žebříčku meziročně dva podniky ztratila. Oproti roku 2004 vypadly z žebříčku „TOP 20“ elektrotechnická firma **Egston Systém Electronic** (navzdory nárůstu počtu pracovníků z 552 na 578), strojírenská **PBS Třebíč** (522 pracovníků shodně v obou sledovaných letech), pelhřimovské **Spojené kartáčovny**, zástupce odvětví ostatního zpracovatelského průmyslu, (redukce pracovníků z 510 na 473) a strojírenský **Uniplet Třebíč**, jenž změnil sídlo vně kraj Vysočina. Tyto firmy byly v žebříčku nahrazeny humpoleckou společností **VALEO COMPRESSOR EUROPE**, jihlavskou **BURSON PROPERTIES**, bítešskou **ITW Pronovia** a trebičskou (sídlo Nová Ves) **MANN + HUMMEL**. Firma VALEO se sídlem v Humpolci je nejmladším zástupcem společnosti VALEO v ČR. Jedná se o výrobce kompresorů pro klimatizační jednotky osobních automobilů. Společnost BURSON PROPERTIES vznikla 1.2. 2003, kdy odkoupila část podniku Jihlavské sklárny Bohemia. Dnes se zabývá produkcí výrobků z olovnatého křišťálu. ITW Pronovia sídlící ve Velké Bíteši vyrábí zboží z plastů, zejména nástroje a nářadí. Poslední novou společností v tab.4 je společnost MANN+HUMMEL, která je jedinou pobočkou německého koncernu MANN+HUMMEL GmbH. v ČR. V Nové Vsi se v šesti výrobních halách zabývají výrobou filtrační techniky pro automobilový průmysl. K roku 2007 společnost plánuje vznik dalších dvou hal s logistickým centrem. Největší nárůst počtu pracovníků zaznamenala vzhledem k roku 2004 firma VALEO, kde se počet zaměstnanců téměř zdvojnásobil (z 353 na 694 osob).

6. Výsledky hodnocení s důrazem na odvětvovou strukturu

6.1. Obrat

Obrat je hlavním ukazatelem výkonů podniku, podle jeho výše jsou firmy a jejich velikost měřeny na celém světě. Celkový obrat (resp. výkony) je složen z tržeb vlastních a i z tržeb jiných firem, které podniky nakupují tzv. předvýkonů. K předvýkonům patří nakoupené zboží (materiál, suroviny), ale také elektrina, benzín a jiné. Tyto tržby (výkony) jiných společností musí podnik zahrnout k ceně vlastní vytvořené přidané hodnotě.

Analýza průmyslových podniků kraje Vysočina v roce 2005 potvrdila navyšování obratu firem. V roce 2005 mělo 161 firem (49,7 %) z analyzovaného souboru obrat vyšší než 100 mil. Kč. Meziročně se tak podíl těchto podniků zvýšil o 1 %, což představuje 3 společnosti. Obdobně vzrostl i počet firem s obratem vyšším než 1 mld. Kč. V roce 2004 takových podniků bylo 23, k roku 2005 se jejich počet zvýšil na 27. Nejmarkantnější důkazem zvyšování obratu je pak pokles počtu firem s obratem nižším než 20 mil. Kč. V roce 2004 jich bylo 35, to představovalo téměř 11% zastoupení na celkovém souboru firem. V roce následujícím se počet podniků s obratem nižším než 20 mil. Kč snížil na 24 (7,4 % podniků). Z jednotlivých odvětví největší počet „miliardových firem“ vykázalo v roce 2005 strojírenství (8 firem). Více než jedním podnikem s obratem vyšším než 1 mld. Kč se prezentovala ještě odvětví průmyslu potravinářského, dřevozpracujícího, elektrotechnického a výroba a zpracování kovů. Na druhé straně, z analyzovaných odvětví zpracovatelského průmyslu neexistovala ani jedna firma s miliardovým obratem pouze ve dvou odvětvích, a to v průmyslu papírenském a polygrafickém a ostatním zpracovatelském průmyslu.

Tab. 5: Průmyslové podniky se sídlem v kraji Vysočina podle odvětví a velikostních kategorií daných obratem (v mil. Kč) v roce 2005

Odvětví průmyslu	Počet podniků	z toho ve velikostní kategorii dané obratem (v mil. Kč)					
		méně než 20	20 – 49,9	50 – 99,9	100 – 199,9	200 - 999,9	1000 a více
Těžba nerostných surovin	1			1			
Potravinářský	42		5	4	11	16	6
Textilní, oděvní, kožedělný	31	9	9	6	3	3	1
Dřevozpracující	22	1	4	5	5	4	3
Papírenský a polygrafický	9	1	2	1	3	2	
Chemický	27	2	7	5	4	8	1
Sklářský a stavebních hmot	12	2	1	6		2	1
Výroba a zpracování kovů	55	1	17	13	4	17	3
Strojírenský	58	3	13	11	13	10	8
Elektrotechnický	27	3	4	3	6	7	4
Ostatní zpracovatelský průmysl	31	3	2	16	4	6	
Výroba a rozvod energií a vody	9		2	1	4	2	
Celkem	324	24	67	72	57	77	27

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Podniky, které byly zařazeny do analýzy v roce 2005, vytvořily celkový obrat téměř 124 mld. Kč. Oproti roku 2004 se tak obrat zvýšil o bezmála 13 mld. Kč. Skoro třetinou (32 %) se podílelo na vytvořeném obratu strojírenství, přitom v roce předcházejícím vytvářelo „pouze“

27,5 % celkového obratu. Obrat vyšší než 10 mld. Kč byl evidován kromě strojírenství ještě v dalších čtyřech průmyslových odvětvích, mezi něž patřilo potravinářství, elektrotechnika, průmysl dřevozpracující a výroba a zpracování kovů. Pomineme-li odvětví stojící mimo zpracovatelský průmysl, vykázala nejnižší obrat odvětví papírenského a polygrafického průmyslu, průmysl skla a stavebních hmot a agregované odvětví TOK (pouze 3,2 mld. Kč), navzdory skutečnosti, že je v analýze zastoupeno 31 firem tohoto odvětví. O velikostních kategoriích daných obratem platí, že s velikostí kategorie roste i podíl na celkovém obratu. Kategorie podniků s obratem nad 1 mld. Kč se na celkovém obratu analyzovaného souboru podílí již více než 60 % (v roce 2003 přibližně 55 %). Firmy, které v roce 2005 vykázaly obrat vyšší než 100 mil. Kč, vytváří dokonce 93,5 % celkového obratu.

Tab. 6: Obrat v průmyslových odvětvích v podnicích se sídlem v kraji Vysočina podle velikostních kategorií daných obratem (v mil. Kč) v roce 2005

Odvětví průmyslu	Obrat (v mil. Kč)	Z toho ve velikostní kategorii dané obratem (v mil. Kč)					
		méně než 20	20 – 49,9	50 – 99,9	100 – 199,9	200 – 999,9	1000 a více
Těžba nerostných surovin	97,5			97,5			
Potravinářský	20 450,6		157,2	265,8	1 643,6	7 137,5	11 246,5
Textilní, oděvní, kožedělný	3 234,1	112,8	310,1	406,3	459,2	734,1	1 211,6
Dřevozpracující	13 956,7	19,4	108,4	329,5	637,8	2 782,7	10 078,9
Papírenský a polygrafický	1 506,6	19,1	80,0	89,2	479,1	839,2	
Chemický	6 481,4	30,2	219,1	370,8	628,8	2 950,8	2 281,7
Sklářský a stavebních hmot	2 090,8	30,9	24,8	426,1		565,2	1 043,8
Výroba a zpracování kovů	15 470,9	15,5	629,8	965,9	669,1	7 887,9	5 302,7
Strojírenský	39 415,3	51,6	451,7	791,7	2 116,0	3 710,3	32 294,0
Elektrotechnický	16 014,1	39,5	135,2	210,5	818,1	3 599,6	11 211,2
Ostatní zpracovatelský	3 964,4	43,5	84,8	1 281,7	531,2	2 023,2	
Výroba a rozvod energií a vody	1 210,6		64,6	99,5	606,2	440,3	
Celkem	123 893,0	362,5	2 265,7	5 334,5	8 589,1	32 670,8	74 670,4

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

TOP 20 průmyslovým podnikům se sídlem v kraji Vysočina podle obratu vévodí firma Bosch Diesel, která ve srovnání s předchozím rokem navýšila svůj obrat o další 2 mld. Kč, a vykázala tak obrat téměř 19 mld. Kč. Na druhém místě se v žebříčku pro rok 2005 nachází jihlavská elektrotechnická společnost Automotive Lighting, a to i přesto, že oproti roku 2004 snížila obrat o téměř 1 mld. Kč. Třetí největší společností podle výše dosaženého obratu je firma Kronospan, která je zároveň poslední firmou, která se může pochlubit obratem vyšším než 5 mld. Kč. Společnost Kronospan sídlící v Jihlavě vyrábí dřevotřískové a laminátové desky. Obratu vyššího než 3 mld. Kč dosáhly již pouze 2 podniky. Prvním jsou potravinářské Kostecké uzeniny s bezmála 4 mld. obratem. Druhým je nová společnost sídlící v Havlíčkově Brodu Futaba Czech s obratem těsně překračujícím 3 mld. Kč. Firma se zaměřuje na výrobu lisovaných a svařovaných součástí pro karoserie, podvozky a výfukové systémy automobilů. Další šest podniků se prezentuje obratem vyšším než 2 mld. Kč, ani jeden zastoupený v tabulce 7 nevykázal nižší obrat než 1 mld. Kč.

V roce 2005 se mezi 20 firem s největším obratem prosadily tři společnosti, které zde ještě loni nefigurovaly. Byly jimi již zmíněná Futaba Czech a dvě humpolecké firmy Zexel Valeo Compressor Czech a IMI International. Z tabulky naopak vypadla firma odvětví textilního, oděvního a kožedělného průmyslu PLEAS, potravinářská společnost Moravia Lacto a

Moravské kovárny. Nejčteněji zastoupené jsou v tab.7 firmy z okresu Jihlava (6 podniků), naproti tomu pouze 2 podniky se prezentuje okres Třebíč.

Tab. 7: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina podle obratu (mil. Kč) v roce 2005

Název podniku	Sídlo	Odvětví průmyslu	Obrat (v mil. Kč)
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	Strojírenský	18 937,1
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	Elektrotechnický	5 885,4
KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	Jihlava	Dřevozpracující	5 243,5
Kostecké uzeniny a.s.	Kostelec	Potravinářský	3 923,2
Futaba Czech s.r.o.	Havlíčkův Brod	Strojírenský	3 050,1
ŽDAS, a.s.	Žďár nad Sázavou	Výroba a zpracování kovů	2 918,8
Valeo Compressor Europe s.r.o.	Humpolec	Strojírenský	2 915,1
Stora Enso Timber Ždírec s.r.o.	Ždírec nad Doubravou	Dřevozpracující	2 864,6
Draka Kabely, s.r.o.	Velké Meziříčí	Elektrotechnický	2 853,7
Tchibo Praha, spol. s r.o.	Jihlava	Potravinářský	2 476,6
ITW PRONOVIA, s.r.o.	Velká Bíteš	Chemický	2 281,7
Dřevozpracující družstvo	Lukavec	Dřevozpracující	1 970,8
MANN+HUMMEL s.r.o.	Nová Ves (okres Třebíč)	Strojírenský	1 688,7
AGROSTROJ Pelhřimov, a. s.	Pelhřimov	Strojírenský	1 648,4
Kablo Elektro Velké Meziříčí, spol. s r.o.	Velké Meziříčí	Elektrotechnický	1 428,4
IMI International s.r.o.	Humpolec	Strojírenský	1 405,8
MOTORPAL, a.s.	Jihlava	Strojírenský	1 362,3
PRIBINA, spol. s r.o.	Příbrav	Potravinářský	1 342,7
Edscha Bohemia s.r.o.	Kamenice nad Lipou	Strojírenský	1 286,4
Jaroměřická mlékárna a.s.	Jaroměřice nad Rokytnou	Potravinářský	1 248,6

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Tabulka č. 8 nabízí srovnání jednotlivých průmyslových odvětví a velikostních kategorií firem podle obratu na pracovníka. Nejvyššího obratu na jednoho zaměstnance dosáhlo odvětví dřevozpracujícího průmyslu, které vykázalo obrat 4,868 mil. Kč na pracovníka a jako jediné tak překročilo hodnotu 4 mil. Kč. V porovnání s rokem 2004 si toto odvětví polepšilo o více než 0,4 mil. Kč na zaměstnance. Na tomto výsledku mají rozhodující podíl firmy se zahraniční kapitálovou účastí. Obratem na pracovníka vyšším než je jeho průměrná hodnota za průmysl kraje Vysočina se prezentovalo šest odvětví. Kromě dřevozpracujícího průmyslu, to byly ještě průmysl potravinářský, chemický, strojírenský, elektrotechnický a odvětví výroby a rozvodů energií a vody. Jednalo se tedy o stejná odvětví, která překročila hranici 2,0 mil. Kč na pracovníka i v roce předcházejícím. Jedině potravinářský průmysl ale dokázal z výše zmíněných zároveň v roce 2005 vykázat obrat na pracovníka vyšší než 3 mil. Kč. Na opačném pólu stojí dvě průmyslová odvětví, která jako jediná v rámci zpracovatelského průmyslu nevykázala v roce 2005 obrat na pracovníka vyšší než 1 mld. Kč. Jednalo se o průmysl skla a stavebních hmot a agregované odvětví TOK.

Kategorie podniků s 200 – 499 zaměstnanci vykázala v roce 2005 obrat na pracovníka 2,585 mil. Kč, což představovalo ze všech analyzovaných kategorií podle zaměstnanců hodnotu nejvyšší. Více než 2,0 mil. Kč na zaměstnance dosáhly již pouze podniky s více než 1 tis. zaměstnanců. Za vysokým obratem kategorie podniků s 200 – 499 pracovníky stojí především pět podniků dřevozpracujícího průmyslu, které průměrně vykázaly obrat 6,61 mil. Kč na zaměstnance. Nadprůměrných hodnot v této velikostní kategorii průmyslových podniků však

dosáhly i subjekty podnikající v potravinářství a strojírenství. Naproti tomu nejnižší obrat na pracovníka byl v roce 2005 zaznamenán v kategorii podniků s 100 – 199 pracovníky. Špatný výsledek této velikostní kategorie je způsoben velkou četností podniků průmyslu skla a stavebních hmot, odvětví TOK a ostatního zpracovatelského průmyslu, tedy těch odvětví, která vykazují nejnižší obrat na pracovníka. Oproti roku 2004 se zvýšil obrat na zaměstnance u kategorií s 20 – 49, se 100 – 199, s 200 – 499 a 500 – 999 pracovníky. U zbylých dvou kategorií došlo k mírnému poklesu hodnot tohoto ukazatele.

Tab. 8: Obrat na 1 pracovníka (v mil. Kč) v průmyslových odvětvích v podnicích se sídlem v kraji Vysočina podle velikostních kategorií daných průměrným počtem pracovníků v roce 2005

Odvětví průmyslu	Obrat na 1 prac. v mil. Kč	z toho ve velikostní kategorii dané počtem pracovníků					
		20 - 49	50 - 99	100 - 199	200 - 499	500 - 999	1000 +
Těžba nerostných surovin	0,560			0,560			
Potravinářský	3,263	3,660	3,774	3,118	3,463		2,755
Textilní, oděvní, kožedělný	0,702	0,441	0,442	0,591	0,775		0,919
Dřevozpracující	4,868	1,873	2,713	4,593	6,610	3,318	
Papírenský a polygrafický	1,547	1,472	0,768	1,618			
Chemický	2,519	1,540	3,642	1,641		3,156	
Sklářský a stavebních hmot	0,739	1,598	0,565	0,836		0,543	0,721
Výroba a zpracování kovů	1,315	1,604	1,635	1,663	1,293	1,306	1,011
Strojírenský	2,356	2,582	1,191	1,408	2,823	2,577	2,475
Elektrotechnický	2,219	2,200	1,092	1,056	1,753	2,132	3,697
Ostatní zpracovatelský	1,126	1,368	1,048	1,248	1,047		
Výroba a rozvod energií a vody	2,116	3,276	3,122	0,962			
Celkem	2,061	1,935	1,853	1,636	2,585	1,945	2,106

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Stejně jako v roce 2004 stojí v čele žebříčku „TOP 20“ průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina podle obratu na jednoho pracovníka ždírečná firma Holzwerke WIMMER, která dosáhla obratu více než 16,5 mil. Kč na pracovníka, k roku 2005 tak navýšila obrat o 0,5 mil. Kč. Firma Holzwerke WIMMER se zaměřuje na výrobu komponent pro stavbu rodinných domků a masivních dřevěných konstrukcí. Agropodnik Jihlava, výrobce zemědělských hnojiv, zaznamenal ze všech průmyslových firem Vysočiny druhý největší obrat na pracovníka. Za firmou Holzwerke WIMMER sice zaostal tento podnik z Polné o 2 mil. Kč na pracovníka, na druhou stranu se mu ale podařilo navýšit obrat v porovnání s loňským rokem o 4 mil. Kč na pracovníka. Kromě dvou již zmíněných podniků, dosáhly obratu na pracovníka vyššího než 10 mil. Kč čtyři další průmyslové společnosti. Jednalo se o výrobce autodílů Edscha SVG sídlící v Kamenici nad Lipou a ZZN Pelhřimov, zabývající se širokým spektrem činností v oblasti zpracování zemědělských produktů (výroba krmných směsí) včetně prodeje. Firma ZZN Pelhřimov se řadí do skupiny podniků, které ač podnikají v oblasti zemědělství (vyrábí krmné směsi a prodávají zemědělské produkty) jsou podle klasifikace OKEČ řazeny do potravinářského průmyslu. Tyto společnosti obvykle vynikají vysokým obratem na pracovníka a mnohé z nich jsou tak zastoupeny v tabulce 9 (např. Agrovýkup, ZZN Havlíčkův Brod atd.). Dalšími podniky s více než 10 mil. Kč na pracovníka jsou KRONOSPAN a oproti roku 2004 ještě navíc havlíčkobrodská společnost VKS Pohledští Dvořáci. Mezi „TOP 20“ průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina podle obratu na

jednoho pracovníka se v roce 2005 dostaly pouze takové společnosti, které vykázaly obrat přes 5 mil. Kč na zaměstnance.

Tab. 9: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina podle obratu přepočteného na 1 pracovníka (v tis. Kč) v roce 2005

Název podniku	Sídlo	Odvětví průmyslu	Obrat na 1 pracovníka (v mil. Kč)
Holzwerke WIMMER s.r.o.	Ždírec nad Doub.	Dřevozpracující	16,546
Agropodnik, a.s. Jihlava	Polná	Chemický průmysl	14,556
Edscha SVG s.r.o.	Kamenice n. Lipou	Strojírenský	13,586
ZZN Pelhřimov a.s.	Pelhřimov	Potravinářský	12,959
KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	Jihlava	Dřevozpracující	12,883
VKS Pohledští Dvořáci a.s.	Havlíčkův Brod	Potravinářský	12,776
Tchibo Praha, spol. s r.o.	Jihlava	Potravinářský	9,599
Stora Enso Timber Ždírec s.r.o.	Ždírec nad Doub.	Dřevozpracující	9,008
DETAIL CZ s.r.o.	Žirovnice	Strojírenský	8,332
Futaba Czech s.r.o.	Havlíčkův Brod	Strojírenský	8,091
ADW AGRO a.s.	Krahulov	Potravinářský	8,040
Agrovýkup, a.s.	Mor. Budějovice	Potravinářský	7,993
JMA stavební, a.s.	Jihlava	Dřevozpracující	6,626
Moravia Lacto a.s.	Jihlava	Potravinářský	6,334
TEDOM ENERGO s.r.o.	Třebíč	Výroba a rozvod energií a vody	5,820
Gebr. Ostendorf – OSMA zpracování plastů s.r.o.	Humpolec	Chemický	5,757
Jaroměřická mlékárna a.s.	Jaroměřice nad R.	Potravinářský	5,574
LACRUM Velké Meziříčí, s.r.o.	Velké Meziříčí	Potravinářský	5,440
ZZN Havlíčkův Brod a.s.	Havlíčkův Brod	Potravinářský	5,246
NPK Europe MFG s.r.o.	Uhřínov	Výroba a zpracování kovů	5,185

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Nejčastěji se v tabulce 9 objevují firmy, které se řadí do odvětví potravinářského průmyslu. Celkem se jich zde objevuje devět. Dřevozpracující průmysl je reprezentován čtyřmi podniky, strojírenství třemi a chemický průmysl dvěma podniky. Své zastoupení má i výroba a zpracování kovů a výroba a rozvod energií a vody, shodně se prezentující jednou firmou.

6.2. Hospodářský výsledek

Celkový hospodářský výsledek (HV) firem se skládá z hospodářského výsledku za provozní činnost (PHV), finanční činnost (FHV) a mimořádnou činnost (MHV). Hospodářský výsledek za běžnou činnost (BHV) je složen z provozního hospodářského výsledku a finančního hospodářského výsledku, do kterého je započtena i daň za běžnou činnost.

Z 324 průmyslových společností zařazených do analýzy hospodařilo v roce 2005 se ziskem 263 firem. Zisk tedy vytvořilo více než 80 % průmyslových společností, což představuje zhruba stejný podíl ziskových firem jako v roce 2004. V roce 2005 byla zaznamenána ztráta u 61 analyzovaných průmyslových podniků. Vyšší než průměrnou hodnotu podílu ziskových podniků (81,2 %) neevidovala pouhá čtyři odvětví. Zatímco potravinářství a výroba a rozvod energií a vody zaostaly za touto hodnotou jen nepatrně (81,0 % resp. 77,8 %), zbylá dvě

odvětví zaznamenala podíl ztrátových podniků velmi výrazný. Jednalo se o agregované odvětví TOK a průmysl skla a stavebních hmot. V obou případech byl podíl ziskových a ztrátových podniků prakticky vyrovnaný. V absolutních počtech pak nejvíce ztrátových podniků vykázal textilní, oděvní a kožedělný průmysl, a to 15 firem (v roce 2004 pouze 12), výroba a zpracování kovů a potravinářství zaznamenaly shodně po 8 ztrátových podnicích. Průmysl potravinářský přitom v roce 2004 evidoval 12 ztrátových podniků, naopak výroba a zpracování kovů jenom 3 takovéto firmy.

V roce 2005 zaznamenalo 324 podniků zařazených do analýzy průmyslu kraje Vysočina celkový hospodářský zisk ve výši 2,84 mld. Kč, vzhledem k roku 2004 se jedná o výrazný propad. V předcházejícím roce byl zaznamenán zisk 4,58 mld. Kč, byl tak evidován meziroční propad zisku průmyslových společností kraje Vysočina ve výši 1,74 mld. Kč. Oproti roku 2004 ani jedno z průmyslových odvětví nevykázalo vyšší zisk než 1 mld. Kč. V roce 2004 tuto hodnotu pokořilo pouze strojírenství a i v roce následujícím se této metě přiblížilo ze všech odvětví nejbližší. Zaznamenalo totiž zisk ve výši 859 mil. Kč, ve srovnání s rokem 2004 si však toto odvětví pohoršilo o téměř 1 mld. Kč. Více než 500 mil. Kč bylo zaznamenáno ještě ve třech odvětvích zpracovatelského průmyslu. Byly jimi průmysl dřevozpracující, výroba a zpracování kovů a elektrotechnika. Všechna tato odvětví se prezentovala ziskem převyšujícím hranici 500 mil. Kč velmi nepatrně, přičemž dřevozpracující průmysl a výroba a zpracování kovů vzhledem k roku 2004 snížily zisk o cca 200 mil. Kč.

Záporný hospodářský výsledek, stejně jako v roce předcházejícím, vykázalo v roce 2005 jediné odvětví, a to průmysl skla a stavebních hmot. Ztráta tohoto odvětví dosáhla téměř 100 mil. Kč, v roce 2004 se přitom jednalo o ztrátu ve výši necelých 25 mil. Kč. Nejen odvětví skla a stavebních hmot však zaznamenalo meziroční propad výše celkového hospodářského výsledku, nýbrž všechna ostatní odvětví rovněž snížila mezi roky 2004 a 2005 svůj zisk, vyjma třech, a to elektrotechniky, ostatního zpracovatelského průmyslu a agregovaného odvětví TOK. Kromě již výše zmíněných odvětví evidoval největší snížení zisku průmysl chemický (propad o 150 mil. Kč), ostatní průmyslová odvětví trčila na zisku v řádech jednotek až desítek mil. Kč.

Tab. 11: Hospodářský výsledek průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina podle odvětví v roce 2005

Odvětví průmyslu	Počet podniků se ziskem	Počet podniků se ztrátou	Podíl ziskových podniků (%)	Hospodářský výsledek (v mil. Kč)	Hospodářský výsledek na 1 pracovníka (v tis. Kč)
Těžba nerostných surovin	1	0	100,0	0,6	3,5
Potravinářský	34	8	81,0	179,3	28,6
Textilní, oděvní, kožedělný	16	15	51,6	26,9	5,8
Dřevozpracující	20	2	90,9	520,9	181,7
Papírenský a polygrafický	8	1	88,9	74,5	76,5
Chemický	22	5	81,5	111,0	43,2
Skla a stavebních hmot	6	6	50,0	-93,1	-32,9
Výroba a zpracování kovů	47	8	85,5	512,5	43,6
Strojírenský	52	6	89,7	858,6	51,3
Elektrotechnický	22	5	81,5	534,7	74,1
Ostatní zpracovatelský průmysl	28	3	90,3	106,4	30,2
Výroba a rozvod energií a vody	7	2	77,8	8,7	15,3
Celkem	263	61	81,2	2841,0	47,3

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

V roce 2005 dosáhly všechny podniky zařazené do analýzy zisku 47,3 mil. Kč na pracovníka. I v případě tohoto ukazatele došlo k meziročnímu propadu o více než 30 mil. Kč na zaměstnance. Zisku vyššího než 100 tis. Kč na pracovníka dosáhlo v roce 2005 jediné odvětví ačkoliv v roce 2004 překročilo tuto hranici hned pět průmyslových odvětví. Nejlepší výsledky vykázal tradičně dřevozpracující průmysl, i když i ten zaznamenal snížení zisku oproti předcházejícímu roku o zhruba 80 mil. Kč na pracovníka. Ostatními odvětvími, která v roce 2004 vykázala zisk na zaměstnance vyšší než 100 mil. Kč, byla výroba a rozvod energií a vody, strojírenství, chemický průmysl a průmysl papírenský a polygrafický. Všechna převýšila tuto hodnotu velmi nepatrně (max. o 20 mil. Kč). Propad zisku na pracovníka těchto odvětví je patrný z tabulky 9. Kromě odvětví skla a stavebních hmot, které vykázalo v roce 2005 ztrátu, bylo velmi nízkého zisku přepočteného na jednoho pracovníka dosaženo také v agregovaném odvětví TOK, ale i ve výrobě a rozvodech energií a vody (v roce 2004 vykazující 105 mil. Kč na pracovníka).

V případě jednotlivých firem zaznamenal největší zisk strojírenský BOSCH DIESEL, který v roce 2004 vykázal zisk více 1,3 mld. Kč. Stal se tak jediným podnikem, jehož kladný hospodářský výsledek byl vyšší než 1 mld. Kč. Druhý v pořadí Kronospan zaostal za dominujícím Boschem o více než 1 mld. Kč. Kromě těchto firem dosáhly stomilionového a vyššího zisku jenom tři další průmyslové společnosti. Elektrotechnický Automotive Lighting, metalurgický ŽDAS a meziříčská firma v holandském vlastnictví Draka Kabely, náležející do průmyslu elektrotechnického a zaměřující se na výrobu kabelů a vodičů. Kromě Bosche a Kronospanu pouze Draka Kabely figurovala mezi „stomilionovými“ podniky i v roce 2004, kdy takovýchto podniků bylo sedm, tedy o dvě více než v roce následujícím. Z této společnosti podniků meziročně vypadla firma MANN+HUMMEL, Stora Enso Timber, Moravské kovárny a GCE, která se dokonce již vůbec nenachází v žebříčku TOP 20 firem podle obrátu pro rok 2005. Zatímco v roce 2004 musely průmyslové společnosti dosáhnout obrátu minimálně 55 mil. Kč, v roce 2005 se v tabulce 12 objevuje celkem šest podniků, které nevykázaly zisk ani 50 mil. Kč.

Nejčetněji jsou mezi průmyslovými podniky s největším kladným hospodářským výsledkem zastoupeny firmy strojírenského průmyslu, kterých se zde objevuje hned sedm, ačkoliv v roce 2004 byly pouze čtyři. Čtyřmi podniky byla shodně reprezentována kovovýroba a elektrotechnika, třemi průmysl dřevozpracující. Své zastoupení má i potravinářský a ostatní zpracovatelský průmysl prostřednictvím jedné společnosti. Všechny podniky, které se nacházejí v tabulce 12 mají více než 200 pracovníků. Výjimku tvoří pouze firma Edscha SVG, která vytvořila zisk 42,6 mil. Kč pouze s počtem 31 zaměstnanců.

Tab. 12: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina podle kladného hospodářského výsledku (mil. Kč) v roce 2005

Název podniku	Sídlo	Odvětví průmyslu	Zisk (v mil. Kč)
BOSCH DIESEL s.r.o.	Jihlava	Strojírenský	1 336,6
KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	Jihlava	Dřevozpracující	333,5
Automotive Lighting s.r.o.	Jihlava	Elektrotechnický	150,1
ŽĎAS, a.s.	Žďár nad Sázavou	Výroba a zpracování kovů	145,7
Draka Kabely, s.r.o.	Velké Meziříčí	Elektrotechnický	111,5
Edscha Bohemia s.r.o.	Kamenice nad Lipou	Strojírenství	99,1
MANN+HUMMEL (CZ) s.r.o.	Nová ves (Okříšky)	Strojírenský	94,1
TEDOM s.r.o.	Třebíč	Elektrotechnický	79,6
PRIBINA, spol. s r.o.	Přibyslav	Potravinářský	77,4
Stora Enso Timber Ždírec s.r.o.	Ždírec nad Doubravou	Dřevozpracující	74,4
Hettich ČR, k.s.	Žďár nad Sázavou	Výroba a zpracování kovů	69,1
ACO Stavební prvky k.s.	Přibyslav	Výroba a zpracování kovů	63,7
I&C Energo a.s.	Třebíč	Elektrotechnický	58,0
SPORTEN a.s.	Nové Město na Mor.	Ostatní zpracovatelský průmysl	52,6
Cooper-Standard Automotive ČR s.r.o.	Žďár nad Sázavou	Strojírenský	48,9
SAPELI spol. s r.o.	Polná	Dřevozpracující	48,3
AGROSTROJ Pelhřimov, a. s.	Pelhřimov	Strojírenský	45,9
IMI International s.r.o.	Humpolec	Strojírenský	45,7
Edscha SVG s.r.o.	Kamenice nad Lipou	Strojírenský	42,6
Moravské kovárny a.s.	Jihlava	Výroba a zpracování kovů	42,2

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Největší ztrátou se v roce 2005 prezentoval humpolecký podnik Valeo Compressor Czech, který vykázal záporný hospodářský výsledek ve výši téměř 1 mld. Kč. Firma Valeo Compressor je v českém prostředí nová a dosahuje stabilně vysokých ztrát především kvůli rozsáhlým investicím. V roce 2004 vykázala tato společnost rovněž vysokou ztrátu přibližně 0,5 mld. Kč. Jelikož se jedná o firmu novou, nedochází zde zároveň k úsporám z rozsahu. Ty jsou dosahovány expanzí firmy. Jedná se o úspory získané zvětšením produkce, což umožňuje snížit jednotkové náklady, neboť část nákladů má fixní povahu např. náklady na vývoj výrobku, zaškolení pracovníků, cena používané technologie apod. Tato společnost v současné době vypisuje výběrová řízení na tuzemské subdodavatele, neboť zahraniční subdodávky se značně prodražují. Podobným případem jako firma Valeo Compressor je i havlíčkovobrodská Futaba Czech, která vykázala ztrátu 164 mil. Kč. Zatímco v roce 2004 vykázalo pouze 12 firem větší ztrátu než 10 mil. Kč, v roce 2005 pouze jediná firma v tabulce 13 zaznamenala nižší záporný hospodářský výsledek než 10 mil. Kč. Současně plná polovina podniků

vykázala ztrátu vyšší než 20 mil. Kč. Mezi dvaceti podniky s největší ztrátou v roce 2005 nemá zastoupení jenom jedno odvětví zpracovatelského průmyslu, a sice průmysl papírenský a polygrafický.

Tab. 13: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina podle záporného hospodářského výsledku (mil. Kč) v roce 2005

Název podniku	Sídlo	Odvětví průmyslu	Ztráta (v mil. Kč)
Zexel Valeo Compressor Czech, s.r.o.	Humpolec	Strojírenský	-969,4
Futaba Czech s.r.o.	Havlíčkův Brod	Strojírenský	-163,8
Tchibo Praha, spol. s r.o.	Jihlava	Potravinářský	-92,7
GCE, s.r.o.	Chotěboř	Výroba a zpracování kovů	-70,6
BURSON PROPERTIES a.s.	Jihlava	Skla a stavebních hmot	-60,1
Sklo Bohemia a.s.	Světlá nad Sázavou	Skla a stavebních hmot	-29,3
Connaught Electronics/CZ spol. s r.o.	Humpolec	Elektrotechnický	-29,0
Mars Svatka, a.s.	Svatka	Ostatní zpracovatelský průmysl	-26,5
VEKRA dřevěná okna, spol. s r.o.	Velké Meziříčí	Dřevozpracující	-23,0
TTS Energo s.r.o.	Třebíč	Výroba a rozvod energií a vody	-21,4
ITW Pronovia, s.r.o.	Velká Bíteš	Chemický	--17,9
IMTEC Czech Republic s.r.o.	Jihlava	Chemický	--17,4
Agropodnik, a.s., Jihlava	Polná	Chemický	--16,3
SNAHA kožedělné družstvo	Jihlava	Textilní, oděvní, kožedělný	-15,8
ELCATEC, s.r.o.	Havlíčkův Brod	Elektrotechnický	-13,0
Mrazírny Brtnice, a.s.	Brtnice	Potravinářský	-12,2
Moravia Lacto a.s.	Jihlava	Potravinářský	-11,1
IROMEZ s.r.o.	Pelhřimov	Ostatní zpracovatelský průmysl	-10,6
PLEAS a.s.	Havlíčkův Brod	Textilní, oděvní, kožedělný	-10,3
Sklárna Janštejn, s.r.o.	Horní Dubénky	Skla a stavebních hmot	-9,5

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Některé společnosti, které se v roce 2003 nacházely mezi průmyslovými podniky s vysokou ztrátou se nedostaly do žebříčku TOP 20 z důvodů ukončení činnosti. Takovými společnostmi byly nábytkářské firmy Intea Třešť a Terco Telč nábytek nebo výrobce ultralehkých letadel Kappa 77. Intea na konci roku 2003 ukončila činnost a v evidenci Úřadu práce v Jihlavě se ocitlo 130 bývalých zaměstnanců firmy. Společnost nedokázala čelit konkurenčnímu dovozu dýhovaného nábytku především z Polska. Firma Terco se 110 zaměstnanci zrušila výrobu v průběhu roku 2004 z obdobných důvodů jako Intea. Důvodem ukončení provozu v jihlavské firmě Kappa 77 údajně byly nepřiměřeně vysoké výdaje na vývoj nového letounu a o práci tak přišlo všech 80 zaměstnanců firmy.

Největší zisk na jednoho pracovníka vytvořila v roce 2005 firma VKS Pohledští Dvořáci. Tento podnik náleží svoji ekonomickou činností do průmyslu potravinářského. Společnost VKS Pohledští Dvořáci dosáhla zisku téměř 33 mil. Kč, přičemž zaměstnává pouze 21 pracovníků. Ziskem 1 584,3 tis. Kč na jednoho zaměstnance předstihla v pořadí druhou firmu Edscha SVG necelých 200 tis. Kč na pracovníka. Pouze tyto dvě společnosti zaznamenaly zisk na pracovníka vyšší než 1 mil. Kč. Přes hranici 0,5 mil. Kč na pracovníka se dostaly další dvě společnosti, přičemž v roce 2004 bylo celkem sedm firem s ziskem vyšším než 0,5 mil. Kč. Stejně jako v roce 2004 překročila půlmilionovou hranici jihlavská firma Kronospan, druhou je pak společnost Kabelové bubny a bedny. Ta vytvořila v roce 2005 zisk na

pracovníka v hodnotě 534,6 mil. Kč, ačkoliv v roce předcházejícím to bylo pouze 70 mil. Kč, a to při stejném počtu 23 zaměstnanců.

V žebříčku dvaceti nejúspěšnějších firem podle tohoto ukazatele je nejčastěji zastoupen chemický průmysl, a to pětkrát. Strojírenství je v první dvacíce reprezentováno čtyřmi podniky, shodně po třech pak mají v žebříčku výroba a zpracování kovů a dřevozpracující průmysl. Oproti roku 2004 se již mezi 20 nejúspěšnějšími podniky neobjevuje firma Daněk Zdeněk, která v loňském roce vykázala zisk 1,721 mil. Kč na zaměstnance a stala se tak vůbec nejúspěšnější firmou podle tohoto ukazatele. K roku 2005 však zaměstnávala méně než 20 pracovníků a tudíž se v tabulce 14 neobjevuje.

Tab. 14: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina podle kladného hospodářského výsledku přepočteného na 1 pracovníka (v tis. Kč) v roce 2005

Název podniku	Sídlo	Odvětví průmyslu	Zisk na 1 prac. (v tis. Kč)
VKS Pohledští Dvořáci a.s.	Havlíčkův Brod	Potravinářský	1 584,3
Edscha SVG s.r.o.	Kamenice nad Lipou	Strojírenský	1 373,5
KRONOSPAN CR, spol. s r.o.	Jihlava	Dřevozpracující	819,4
Kabelové bubny a bedny, s.r.o.	Velké Meziříčí	Výroba a zpracování kovů	534,6
Extraindustrie CR k.s.	Ždírec nad Doubravou	Chemický	456,5
Vanad 2000 a.s.	Golčův Jeníkov	Strojírenský	450,5
Holzwerke WIMMER s.r.o.	Ždírec nad Doubravou	Dřevozpracující	432,9
TEDOM ENERGO s.r.o.	Třebíč	Výroba a rozvod energií a vody	419,1
Edscha Bohemia s.r.o.	Kamenice nad Lipou	Strojírenský	381,2
ALPA, a.s.	Velké Meziříčí	Chemický	371,6
JIHLAVSKÉ KOTELNY, s.r.o.	Jihlava	Výroba a rozvod energií a vody	359,2
KOVO Koukola, s.r.o.	Žďár nad Sázavou	Výroba a zpracování kovů	355,4
BIONA Jersín	Jersín	Chemický	330,8
ISOBLAST s.r.o.	Mor. Budějovice	Chemický	251,9
Gebr. Ostendorf – OSMA zpracování plastů s.r.o.	Humpolec	Chemický	248,6
PBS Turbo s.r.o.	Velká Bíteš	Strojírenský	238,6
Glaverbel Glavcentrum s.r.o.	Mor. Budějovice	Skla a stavebních hmot	236,2
Fide s.r.o.	Brtnice	Papírenský a polygrafický	234,3
Hoza spol. s r.o.	Humpolec	Výroba a zpracování kovů	234,1
Stora Enso Timber Ždírec s.r.o.	Ždírec nad Doubravou	Dřevozpracující	233,9

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

V tabulce č. 15 jsou uvedeny firmy s největší ztrátou na pracovníka. Pouze dva podniky vytvořily ztrátu vyšší než 1 mil. Kč na pracovníka. Byl jím humpolecký Valeo Compressor Czech a rovněž humpolecký Connaught Electronics/CZ, zástupce elektrotechnického průmyslu. V roce 2005 vytvořilo ztrátu na pracovníka 100 tis. Kč a větší 15 průmyslových společností, čímž se jejich počet meziročně téměř ztrojnásobil. V žebříčku nejméně úspěšných firem podle dosaženého hospodářského výsledku na zaměstnance jsou nejčastěji zastoupena čtyři odvětví skla a stavebních hmot a elektrotechnický průmysl, oba reprezentovány třemi podniky. Jediným nezastoupeným odvětvím v rámci zpracovatelského průmyslu je odvětví papírenského a polygrafického průmyslu.

Tab. 15: TOP 20 průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina podle záporného hospodářského výsledku přepočteného na 1 pracovníka (v tis. Kč) v roce 2005

Název podniku	Sídlo	Odvětví průmyslu	Ztráta na 1 prac. (v tis. Kč)
Zexel Valeo Compressor Czech, s.r.o.	Humpolec	Strojírenský	-1 396,9
Connaught Electronics/CZ spol. s r.o.	Humpolec	Elektrotechnický	-1 161,5
TTS Energo s.r.o.	Třebíč	Výroba a rozvod energií a vody	-444,9
Futaba Czech, s.r.o.	Havlíčkův Brod	Strojírenský	-434,4
Tchibo Praha, spol. s r.o.	Jihlava	Potravinářský	-359,4
CEMM THOME CZ, spol. s r.o.	Brtnice	Elektrotechnický	-313,8
VEKRA dřevěná okna, spol. s r.o.	Velké Meziříčí	Dřevozpracující	-258,5
Agropodnik, a.s., Jihlava	Polná	Chemický	-247,0
Mrazírny Brtnice, a.s.	Brtnice	Potravinářský	-190,4
IROMEZ s.r.o.	Pelhřimov	Ostatní zpracovatelský průmysl	-186,2
ELCATEC, s.r.o.	Havlíčkův Brod	Elektrotechnický	-180,1
Metal-Systém s.r.o.	Chotěboř	Výroba a zpracování kovů	-152,5
SNAHA kožedělné družstvo	Jihlava	Textilní, oděvní, kožedělný	-150,8
Obecní pila Nová Cerekev	Nová Cerekev	Dřevozpracující	-125,7
IMTEC Czech Republic s.r.o.	Jihlava	Chemický	-116,3
GCE, s.r.o.	Chotěboř	Výroba a zpracování kovů	-97,6
Mars Svatka, a.s.	Svatka	Ostatní zpracovatelský	-93,7
BURSON PROPERTIES a.s.	Jihlava	Skla a stavebních hmot	-89,4
Beránek spol. s r.o.	Škrdlovice	Skla a stavebních hmot	-80,2
Sklárna Janštejn, s.r.o.	Horní Dubénky	Skla a stavebních hmot	-68,4

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

6.3. Účetní přidaná hodnota

Účetní přidaná hodnota je rozdílem mezi výkony (součet tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb, změn stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby, aktivace a tržeb za prodej zboží snížených o náklady vynaložené na prodané zboží) a výkonovou spotřebou (součet nákladů vynaložených na spotřebované nákupy a na nákup služeb). Na rozdíl od obrátu vytváří podnik či odvětví přidanou hodnotu sami využitím vlastního kapitálu a prací svých pracovníků. Část z této přidané hodnoty plyne do rukou zaměstnanců jako plat za pracovní výkon, část do rukou státu ve formě daní různého druhu, část do rukou poskytovatelů úvěru jako úroky a část do rukou společníků jako výnos, který se odráží ve výši hospodářského výsledku. Vysoká účetní přidaná hodnota je předpokladem rozvoje a dlouhodobého zisku podniku i spokojenosti zaměstnanců s finančním ohodnocením jejich práce.

Celková účetní přidaná hodnota ve 324 analyzovaných podnicích v roce 2005 dosáhla 29,3 mld. Kč, což znamená mírné zvýšení z 28,2 mld. Kč vykázaných za rok 2004. Více než jednou třetinou se na celkové přidané hodnotě podílely podniky strojírenského průmyslu (10,3 mld. Kč). V rámci zpracovatelského průmyslu evidovala pouze dvě odvětví menší přidanou hodnotu než 1 mld. Kč, a to průmysl papírenský a polygrafický a průmysl skla a stavebních hmot. V analyzovaném souboru dosáhla účetní přidaná hodnota přepočtená na jednoho pracovníka 487 tis. Kč. Tato hodnota naopak znamená snížení vzhledem k roku 2004, kdy

byla vykázána účetní přidaná hodnota ve výši 496 tis. Kč na zaměstnance. Mezi odvětví s nadprůměrnou (ve srovnání s celým krajem) účetní přidanou hodnotou na jednoho pracovníka patřily dřevozpracující průmysl (916 tis. Kč), strojírenství (618 tis. Kč) a výroba a rozvod energií a vody (589 tis. Kč). Naproti tomu v agregovaném odvětví TOK a v průmyslu skla a stavebních hmot účetní přidaná hodnota nedosahovala ani 300 tis. Kč na pracovníka.

Tab. 16: Účetní přidaná hodnota v průmyslových podnicích se sídlem v kraji Vysočina podle odvětví v roce 2005

Odvětví průmyslu	Počet podniků	Účetní přidaná hodnota (v mil. Kč)	Účetní přidaná hodnota na 1 pracovníka (v mil. Kč)
Těžba nerostných surovin	1	53,1	0,305
Potravinářský	42	2 736,4	0,437
Textilní, oděvní, kožedělný	31	1 113,0	0,242
Dřevozpracující	22	2 627,5	0,916
Papírenský a polygrafický	9	470,1	0,483
Chemický	27	1 136,6	0,442
Sklářský a stavebních hmot	12	735,5	0,260
Výroba a zpracování kovů	55	5 084,9	0,432
Strojírenský	58	10 330,3	0,618
Elektrotechnický	27	3 453,7	0,478
Ostatní zpracovatelský průmysl	31	1 183,1	0,336
Výroba a rozvod energií a vody	9	337,2	0,589
Celkem	324	29 261,4	0,487

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Co se týká jednotlivých podniků pak nejvyšší účetní přidanou hodnotu v roce 2005 vykázal Bosch Diesel, a to více než 6 mld. Kč. Stejně jako v roce 2004 byla účetní přidaná hodnota vyšší než 1 mld. zaznamenána již jen ve firmách Žďas a KRONOSPAN CR. Mezi podniky s účetní přidanou hodnotou vyšší než 500 mil. Kč se zařadily Automotive Lighting, Kostelecké uzeniny a Motorpal. Naopak pouze dvě průmyslové společnosti na Vysočině vykázaly přidanou hodnotu zápornou. Jednalo se o firmu Valeo Compressor Czech a podnik Connaught Electronics Czech/CZ.

Na nejvyšších příčkách pořadí podniků podle výše účetní přidané hodnoty přepočtené na jednoho pracovníka se nacházejí společnosti, které vykazovaly vysoký zisk na jednoho pracovníka. V roce 2005 v kraji Vysočina existovalo 14 firem, ve kterých přidaná hodnota na jednoho pracovníka překračovala hranici 1 mil. Kč. Mezi těmito průmyslovými společnostmi vyčnívaly tři, které zaznamenaly účetní přidanou hodnotu na pracovníka vyšší než 2 mil. Kč. Byli jimi VKS Pohledští Dvořáci (2,75 mil. Kč na pracovníka), KRONOSPAN CR (2,56 mil. Kč) a Edscha SVG (2,28 mil. Kč).

6.4. Kraj Vysočina a Česká republika

Dosavadní analýza hospodaření průmyslových podniků se sídlem v kraji Vysočina se opírala pouze o tzv. meziodvětvovou komparaci. Je zřejmé, že některá průmyslová odvětví jsou úspěšná a některá méně úspěšná i na republikové úrovni. To znamená, že jedině porovnání jednotlivých ekonomických ukazatelů za kraj Vysočina se stejnými ukazateli za Českou

republiku umožní získat objektivnější pohled na úspěšnost jednotlivých průmyslových odvětví v kraji. Avšak porovnávat výsledky pouze za jeden rok plně nepostačuje. Daleko reálnější obraz o výkonnosti průmyslu v kraji nám napoví analýza ekonomických ukazatelů za delší časový interval. Účetní závěrky obsahují údaje o hospodaření obvykle za dva kalendářní roky, tím byly získány ze závěrek z roku 2004 i údaje o hospodaření průmyslových podniků v kraji za rok 2003, takže mohlo být analyzováno hospodaření průmyslových podniků za roky 2003 – 2005.

V tabulce č. 17 je srovnán obrat na pracovníka v jednotlivých průmyslových odvětvích a v průmyslu celkem v kraji Vysočina s republikovými průměry. Obrat na pracovníka v kraji Vysočina v roce 2005 sice poprvé převýšil hodnotu 2,0 mil. Kč, nicméně meziročně vzrostla hodnota tohoto ukazatele pouze o 0,11 mil. Kč, zatímco v předcházejícím období (mezi roky 2003 a 2004) o více než 0,2 mil. Kč. Současně okres Vysočina v roce 2005 i nadále výrazně zaostával za hodnotami obratu na pracovníka dosaženými na celorepublikové úrovni. Meziroční tempo nárůstu tohoto ukazatele je v celé ČR výrazně dynamičtější než na Vysočině. V roce 2003 byl obrat na pracovníka v kraji Vysočina o více než 0,3 mil. Kč nižší než jeho ekvivalent za ČR, v roce 2004 již o téměř 0,5 mil. Kč nižší a konečně v roce 2005 byla hodnota obratu na pracovníka v ČR o bezmála 0,6 mil. Kč vyšší než na Vysočině. Obrat na pracovníka v kraji Vysočina v roce 2005 se tak blížil třičtvrtinové hodnotě téhož ukazatele dosaženého v celém průmyslu ČR.

Tab. 17: Vývoj ukazatele „obrat na pracovníka“ v ČR a v kraji Vysočina v letech 2003 - 2005

Odvětví průmyslu	Obrat na pracovníka v kraji Vysočina (v mil. Kč)			Obrat na pracovníka v ČR (v mil. Kč)			Index kraj Vysočina/ČR (v %)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Těžba nerostných surovin	0,668	0,636	0,560	1,415	1,667	1,865	47,2	38,2	30,0
Potravinářský	2,822	2,990	3,263	2,394	2,702	2,708	117,9	110,7	120,5
Textilní, oděvní, kožedělný	0,720	0,874	0,702	0,783	0,874	0,941	92,0	100,0	74,6
Dřevozpracující	4,207	4,450	4,868	1,647	1,778	1,890	255,4	250,3	257,6
Papírenský a polygrafický	1,530	1,519	1,547	2,102	2,365	2,440	72,8	64,2	63,4
Chemický	2,247	2,544	2,519	2,972	3,518	3,886	75,6	68,8	64,8
Sklářský a stavebních hmot	0,711	0,735	0,739	1,743	1,948	1,993	40,8	37,7	37,0
Výroba a zpracování kovů	0,995	1,226	1,318	1,768	2,251	2,315	56,3	54,5	60,0
Strojírenský	1,756	2,039	2,356	2,137	2,413	2,725	82,2	84,5	86,5
Elektrotechnický	2,263	2,343	2,219	2,133	2,540	2,446	106,1	92,2	90,7
Ostatní zpracovatelský průmysl	0,899	1,084	1,126	1,289	1,520	1,636	69,7	71,3	68,8
Výroba a rozvod energií a vody	1,362	2,067	2,116	4,639	5,190	6,404	29,4	39,8	33,0
Celkem	1,734	1,951	2,061	2,084	2,433	2,619	83,2	80,2	78,7

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

V roce 2005, stejně jako v roce předcházejícím, se prezentovala pouze dvě průmyslová odvětví v kraji vyšším obratem na pracovníka než byl republikový průměr. Ve všech

sledovaných letech se na Vysočině nejlépe dařilo v porovnání s ČR odvětví dřevozpracujícího průmyslu, který převyšoval celorepublikovou hodnotu obratu na pracovníka o více než 150 %. Ve srovnání s rokem 2004 navíc obrat na zaměstnance vzrostl ve srovnání s ČR o více než 7 %. Dalším a posledním odvětvím, které vykázalo vyšší obrat na pracovníka, byl potravinářský průmysl. Potravinářství převyšovalo v roce 2005 průměrnou celorepublikovou hodnotu sledovaného ukazatele o více než 20 %. Vůči roku 2004 tak vzrostla hodnota obratu na zaměstnance v porovnání ČR o bezmála 10 %. Dvě nejslabší odvětví kraje Vysočina z hlediska dosažené hodnoty obratu na pracovníka jsou odvětví těžby nerostných surovin a odvětví výroby a rozvodů energií a vody. Zde jsou však výsledky zkresleny tím, že těžba je zastoupena opět pouze jedním podnikem a u odvětví rozvodů a výroby energií a vody mají největší společnosti na území kraje sídlo mimo kraj Vysočina. Z dalších odvětví dosahoval, obdobně jako v roce 2003 i 2004, nejnižších hodnot ve srovnání s ČR průmysl skla a stavebních hmot a dále pak výroba a zpracování kovů. Ta ale vykázala narozdíl od průmyslu skla a stavebních hmot mezi roky 2004 a 2005 tempo růstu obratu na pracovníka rychlejšího než tomu bylo v tomto odvětví na úrovni celé ČR. Odvětvím s největším meziročním propadem se stalo agregované odvětví TOK. V roce 2004 dosáhlo toto odvětví na Vysočině i v ČR stejné hodnoty obratu na pracovníka. V roce 2005 se však obrat na pracovníka v kraji Vysočina v tomto odvětví snížil o 170 tis. Kč, v ČR odvětví TOK naopak posílilo o 70 tis. Kč na pracovníka. To znamená, že Vysočina vzhledem k ČR v tomto odvětví dosahuje pouze 74,6% hodnot obratu na zaměstnance. Odvětvím, ve kterém obrat na jednoho pracovníka na Vysočině konverguje k celorepublikové hodnotě, je strojírenství, a to zejména díky dosaženým výsledkům hospodaření společnosti Bosch Diesel. Naopak neustálý propad zasahuje na Vysočině průmysl elektrotechnický.

Tab. 18: Vývoj ukazatele „hospodářského výsledku (HV) na pracovníka“ v ČR a v kraji Vysočina v letech 2003 - 2005

Odvětví průmyslu	HV na pracovníka v kraji Vysočina (v mil. Kč)			HV na pracovníka v ČR (v mil. Kč)			Index kraj Vysočina/ČR (v %)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Těžba nerostných surovin	30,9	20,8	3,5	70,1	215,2	264,5	44,1	9,7	1,3
Potravinářský	57,3	27,0	9,4	100,9	120,9	121,2	56,8	22,3	7,8
Textilní, oděvní, kožedělný	10,3	4,5	5,8	17,4	34,9	23,3	59,0	12,9	24,9
Dřevozpracující	240,5	259,1	181,7	94,3	130,3	113,1	255,0	198,8	160,7
Papírenský a polygrafický	44,8	107,7	76,5	106,6	153,3	81,9	42,0	70,3	93,4
Chemický	138,7	118,9	43,2	106,4	157,7	181,2	130,3	75,4	23,8
Sklářský a stavebních hmot	13,9	-10,1	-32,9	137,7	158,1	148,5	10,1		
Výroba a zpracování kovů	50,1	63,8	43,6	100,8	157,7	146,6	49,7	40,5	29,7
Strojírenský	39,4	122,1	51,3	63,3	89,1	85,9	62,3	137,0	59,7
Elektrotechnický	87,5	77,2	74,1	66,6	91,2	80,5	131,5	84,6	92,0
Ostatní zpracovatelský průmysl	-33,9	33,6	30,2	47,3	49,0	97,5		68,6	31,0
Výroba a rozvod energií a vody	51,4	104,9	15,3	460,1	474,5	676,4	11,2	22,1	2,3
Celkem	55,1	79,9	47,3	99,3	136,7	140,3	55,5	58,4	33,7

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Hospodářský výsledek je ukazatel, který vykazuje, narozdíl od ostatních v této analýze použitých ukazatelů, značnou meziroční proměnlivost. Proto je sledování trendů v časových řadách hospodářského výsledku na pracovníka komplikované, jak v kraji Vysočina, tak v ČR, a to za celý průmysl i jeho odvětví. Na Vysočině je situace tím problematičtější, že některá odvětví jsou zastoupena malým počtem podniků, výsledky tudíž nemusejí mít dostatečně kvalitní vypovídací hodnotu. Jestliže na úrovni ČR mezi roky 2003 a 2004 zaznamenala všechna odvětví nárůst zisku na pracovníka, mezi roky 2004 a 2005 již takových odvětví bylo pouze pět. Mírný vzrůst zisku na zaměstnance tak evidovala pouze těžba nerostných surovin, potravinářství, chemický a ostatní průmysl. Tato odvětví se prezentovala meziročním zvýšením tohoto ukazatele maximálně v řádech desítek mil. Kč. na pracovníka. Největší nárůst tak vykázalo odvětví výroby a rozvodů energií a vody (474,5 mil. Kč na prac. v roce 2004 na 676,4 mil. Kč na prac. v roce 2005). Ani jedno odvětví však nezaznamenalo v žádném ze sledovaných období zápornou hodnotu hospodářského výsledku. V rámci kraje je zisk na pracovníka určitého odvětví často závislý na situaci v několika největších průmyslových podnicích. V roce 2005 vykázalo v kraji Vysočina lepší hospodářský výsledek na pracovníka než v ČR pouze odvětví dřevozpracujícího průmyslu (o 60,7 % více). V roce 2004 doplňovalo toto odvětví ještě strojírenství, které ale zaznamenalo největší meziroční propad tohoto ukazatele. Na vině je především velká ztráta firmy VALEO, plynoucí z jejich rozsáhlých investic v Humpolci. Srovnatelných výsledků s ČR dosahovala na Vysočině v roce 2005 již pouze odvětví papírenského a polygrafického průmyslu a elektrotechnika. Zajímavostí je, že pouze jediné odvětví mezi roky 2004 a 2005 evidovalo v kraji Vysočina zvýšení hospodářského výsledku na pracovníka. Jednalo se o agregované odvětví TOK. Odvětvím z nejhorším hospodářským výsledkem v období 2005 je průmysl skla a stavebních hmot, který jako jediný vykázal.

Tab. 19: Vývoj ukazatele „účetní přidaná hodnota na pracovníka“ v ČR a v kraji Vysočina v letech 2003 - 2005

Odvětví průmyslu	ÚPH na pracovníka v kraji Vysočina (v mil. Kč)			ÚPH na pracovníka v ČR (v mil. Kč)			Index kraj Vysočina/ČR (v %)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Těžba nerostných surovin	0,345	0,337	0,305	0,611	0,760	0,843	56,5	44,3	36,2
Potravinářský	0,409	0,438	0,437	0,504	0,547	0,551	81,2	80,1	79,3
Textilní, oděvní, kožedělný	0,221	0,255	0,242	0,257	0,292	0,287	86,0	87,3	84,3
Dřevozpracující	0,865	0,911	0,916	0,428	0,474	0,494	202,1	192,2	185,4
Papírenský a polygrafický	0,461	0,455	0,483	0,588	0,657	0,615	78,4	69,3	78,5
Chemický	0,644	0,448	0,442	0,638	0,723	1,180	100,9	62,0	37,5
Sklářský a stavebních hmot	0,302	0,291	0,260	0,629	0,683	0,687	48,0	42,6	37,8
Výroba a zpracování kovů	0,374	0,411	0,432	0,477	0,574	0,575	78,4	71,6	75,1
Strojírenský	0,556	0,651	0,618	0,510	0,563	0,589	109,0	115,6	104,9
Elektrotechnický	0,534	0,493	0,478	0,452	0,504	0,485	118,1	97,8	98,6
Ostatní zpracovatelský průmysl	0,287	0,346	0,336	0,353	0,406	0,410	81,3	85,2	82,0
Výroba a rozvod energií a vody	0,493	0,431	0,589	1,373	1,565	1,870	35,9	27,5	31,5
Celkem	0,457	0,489	0,487	0,535	0,608	0,626	85,4	80,4	77,8

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Účetní přidaná hodnota na pracovníka průmyslu kraje Vysočina v roce 2005 dosáhla 77,8% celorepublikové hodnoty. Zatímco v ČR mezi roky 2004 a 2005 přidaná účetní hodnota vzrostla o 3 %, v kraji Vysočina naopak mírně poklesla. Stejně jako u předchozích analyzovaných ukazatelů vykazoval pravidelně nejlepší výsledky v porovnání s ČR dřevozpracující průmysl. Účetní přidaná hodnota na pracovníka v tomto odvětví téměř dvojnásobně přesahuje hodnoty vykazované za celý dřevozpracující průmysl ČR. Je však patrné, že tempo růstu přidané hodnoty na pracovníka tohoto odvětví na Vysočině je již výrazně pomalejší než na republikové úrovni. Jestliže ještě v roce 2003 dosahovaly hodnoty sledovaného ukazatele na Vysočině o 102,1 % více než v ČR, v roce 2005 už to bylo pouze o 85,4 % více. Tyto výsledky dřevozpracujícího průmyslu na Vysočině jsou důsledkem vlivu zahraničního kapitálu, jemuž podléhá většina firem zabývajících se zpracováním dřeva. Podobně jako v letech předcházejících i v roce 2005 v kraji Vysočina vykázal účetní přidanou hodnotu na pracovníka vyšší než je průměr za ČR průmysl strojírenský. Ten se ale prezentoval výsledky pouze o necelých 5 % lepšími než je tomu v případě ČR. Do budoucna lze ovšem očekávat další nárůst tohoto odvětví na Vysočině nejen díky růstu firmy Bosch Diesel, ale i dalších strojírenských firem, jako jsou např. Valeo Compressor Europe nebo Futaba Czech, které se řadí k nejdynamičtější se rozvíjejícím průmyslovým společnostem v ČR. Pomineme-li odvětví stojící mimo zpracovatelský průmysl, vykazuje nejnižší přidanou hodnotou na pracovníka průmysl skla a stavebních hmot. Na tomto odvětví se projevuje odbytová krize, jejímž dopadem je přesouvání sklářské výroby za hranice nebo dokonce rušení tradičních a originálních výrobních postupů (ruční výroba). Ve sledovaném období vykazovalo toto odvětví klesající tendenci účetní přidané hodnoty na pracovníka, což bude

patrně pokračovat i v letech následujících. Kromě průmyslu skla a stavebních hmot v roce 2005 poklesla přidaná hodnota pod 75 % republikového průměru v odvětvích těžby nerostných surovin, výroby a rozvodů energií a vody a také v průmyslu chemickém, který zaznamenal ze všech odvětví na Vysočině oproti ČR největší poměrný meziroční propad účetní přidané hodnoty. V roce 2004 v kraji Vysočina nabývala přidaná hodnota na zaměstnance v chemii 62% hodnoty celorepublikové účetní přidané hodnoty, v roce 2005 již méně než 38% hodnoty.

Osobní náklady na zaměstnance v průmyslu i jeho odvětvích, jak na Vysočině, tak i v ČR, vykázaly mezi lety 2003-2005 stoupající trend. Jedinou výjimku tvoří na Vysočině mezi roky 2004 a 2005 odvětví těžby nerostných surovin, které je však reprezentováno pouze jednou firmou Granit Lipnice. Ve všech třech sledovaných letech v kraji Vysočina částka vynaložená na mzdy, odměny a sociální a zdravotní náklady přepočtená na jednoho pracovníka vždy přesahovala 95 % republikového průměru. Vyšší osobní náklady na pracovníka vykazuje na Vysočině pět průmyslových odvětví. Obdobně jako v roce 2004 jsou jimi potravinářství, strojírenství, průmysl dřevozpracující a ostatní zpracovatelský průmysl. V roce 2005 se k nim přidala ještě elektrotechnika. Průměrně nejvyšších osobních nákladů na pracovníka dosahuje na Vysočině dřevozpracující průmysl. V roce 2005 se prezentoval o 45 % vyššími osobními náklady než jsou průměrné hodnoty vykázané v tomto odvětví v ČR. Ostatní „nadprůměrná“ odvětví převyšují své celorepublikové ekvivalenty nepatrně. Velmi podprůměrných hodnot osobních nákladů na pracovníka naproti tomu dosahují tři průmyslová odvětví (bez těžby). Téměř $\frac{3}{4}$ hodnot v porovnání s ČR dosahují na Vysočině průmysl sklářský a stavebních hmot a průmysl papírenský a polygrafický. Výroba a rozvod energií a vody pak v roce 2005 dokonce vykazovala pouze necelou 70% hodnotu osobních nákladů na zaměstnance než je průměrné v celé ČR.

Tab. 20: Vývoj ukazatele „osobní náklady na pracovníka (ON)“ v ČR a v kraji Vysočina v letech 2003 - 2005

Odvětví průmyslu	ON na pracovníka v kraji Vysočina (v tis. Kč)			ON na pracovníka v ČR (v tis. Kč)			Index kraj Vysočina/ČR (v %)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Těžba nerostných surovin	271,9	284,6	267,8	349,2	370,0	388,9	77,9	76,9	68,9
Potravinářský	254,5	272,3	279,6	236,9	257,7	266,5	107,4	105,7	104,9
Textilní, oděvní, kožedělný	180,2	191,7	187,8	174,2	196,0	199,1	103,4	97,8	94,3
Dřevozpracující	286,1	311,1	342,7	204,3	221,8	236,2	140,0	140,3	145,1
Papírenský a polygrafický	258,4	264,4	265,9	293,1	313,4	337,9	88,2	84,4	78,7
Chemický	241,4	269,2	282,4	286,8	308,2	324,4	84,2	87,3	87,1
Sklářský a stavebních hmot	220,0	233,9	236,3	277,8	296,9	309,9	79,2	78,8	76,3
Výroba a zpracování kovů	253,0	270,5	285,6	267,0	290,8	298,8	94,8	93,0	95,6
Strojírenský	293,6	322,8	339,1	291,7	315,2	328,9	100,7	102,4	103,1
Elektrotechnický	267,5	276,3	303,8	260,2	280,3	292,8	102,8	98,6	103,8
Ostatní zpracovatelský	215,7	237,6	241,8	208,4	228,3	236,8	103,5	104,1	102,1
Výroba a rozvod energií a vody	265,1	274,9	288,7	363,8	386,9	425,4	72,9	71,1	67,9
Celkem	256,3	277,1	291,9	266,2	288,8	302,7	96,3	95,9	96,4

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Obrat podniku či odvětví, tvorba přidané hodnoty, hospodářský výsledek, počet zaměstnanců a náklady na jejich „odměny“ však ke komplexní analýze nestačí. Důležité je zjistit, zda a do jaké míry se podnikání vyplácí, jakým tempem vytváří hodnoty a mnoho jiných skutečností. Pro určení těchto kvalitativních atributů slouží řada poměrových ukazatelů. Analytická tabulka č. 24 srovnává dva ukazatele rentability (návrtnosti, tempa tvorby hodnoty). První ukazatel rentabilita vlastního jmění (ROE) je poměr dosaženého čistého zisku a vlastního jmění (tedy reálného majetku). Předpokladem navýšení vlastního jmění firmy či odvětví je kladný hospodářský výsledek. Z tabulky je patrné, že jediné odvětví v kraji Vysočina v roce 2004 nevytváří vyšší hodnoty vlastního jmění, a to průmysl skla a stavebních hmot. V letech 2002 a 2003 se zápornými hodnotami ROE na Vysočině prezentoval ostatní zpracovatelský průmysl. V průmyslu ČR se neobjevuje odvětví se zápornou návratností. Zatímco hodnota ukazatele ROE meziročně (2003-2004) v ČR rostla ve všech odvětvích zpracovatelského průmyslu (v období 2002 – 2003 však tomu tak nebylo u odvětví textil – oděvy – kůže, ve strojírenství i elektrotechnice), na Vysočině tak tomu v období 2003-2004 bylo pouze u čtyř průmyslových odvětví. Konkrétně se jednalo o papírenství s polygrafií, hutnický a kovodělný průmysl, strojírenství a ostatní zpracovatelský průmysl. Vyšší hodnoty ROE v kraji než byl republikový průměr bylo dosaženo v roce 2004 pouze v průmyslu chemickém a v průmyslu papírenském a polygrafickém. O rok dříve to bylo také v chemii a k tomuto odvětví se přidružovalo i odvětví TOK (v roce 2002 dokonce také strojírenství a elektrotechnika).

Druhým tabelovaným ukazatelem je rentabilita tržeb či obratu (ROS), neboli podíl zisku odvětví na celkových tržbách. Zajímavým poznatkem je skutečnost, že v roce 2002 byla dosažena větší rentabilita v průmyslových podnicích kraje Vysočina než tomu bylo v průmyslu celé ČR, a to díky subjektům podnikajícím v chemickém průmyslu, ve strojírenství a v elektrotechnice. V dalších sledovaných letech již Vysočina za ČR zaostávala. V roce 2004 vyšší rentabilita tržeb v kraji než v ČR byla zaznamenána pouze v průmyslu papírenském a polygrafickém a ve strojírenství.

Tab. 21: Vývoj rentability vlastního jmění (ROE) a rentability tržeb (ROS) v průmyslových podnicích kraje Vysočina a v ČR v letech 2003 - 2005

Odvětví průmyslu	ROE v kraji Vysočina (v %)			ROE v ČR (v %)			ROS v kraji Vysočina (v %)			ROS v ČR (v %)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2004	2003	2004	2004
Těžba nerostných surovin	26,84	15,86	2,25	4,02	10,99	12,56	4,62	3,27	3,27	4,95	12,91	12,91
Potravinářský	9,75	4,25	7,67	12,97	14,12	13,95	2,40	0,90	0,90	4,21	4,47	4,47
Textilní, oděvní, kožedělný	6,12	2,21	5,61	0,50	8,96	5,45	1,43	0,51	0,51	2,22	0,76	0,76
Dřevozpracující	18,95	17,89	13,42	20,36	22,93	20,51	5,72	5,82	5,82	5,76	7,33	7,33
Papírenský a polygrafický	10,24	23,02	14,49	15,71	16,40	9,02	2,93	7,09	7,09	5,07	6,48	6,48
Chemický	23,01	19,44	7,10	8,41	11,78	12,35	6,17	4,91	4,91	3,58	5,96	5,96
Sklářský a stavebních hmot	3,79	-2,49	-15,30	12,83	12,86	13,15	1,95	-1,37	-1,37	7,90	8,11	8,11
Výroba a zpracování kovů	10,35	11,33	22,78	17,52	20,27	15,68	5,04	5,21	5,21	5,68	7,01	7,01
Strojírenský	6,44	11,61	5,13	10,10	11,87	11,06	2,24	5,99	5,99	2,96	3,69	3,69
Elektrotechnický	10,43	10,36	13,01	12,88	16,37	14,03	3,25	3,29	3,29	3,12	3,59	3,59
Ostatní zpracovatelský	-12,02	8,11	10,84	12,75	11,50	24,03	-3,77	3,10	3,10	3,67	3,26	3,26
Výroba a rozvod energií a vody	1,93	3,75	0,54	8,40	8,86	8,73	3,78	5,08	5,08	9,92	10,20	10,20
Celkem	9,47	10,74	9,76	10,48	12,71	11,83	3,18	4,09	4,09	4,76	5,62	5,62

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

7. Výsledky hodnocení z důrazem na regionální strukturu

V rámci kraje Vysočina jsou patrné velké disparity ve výkonnosti průmyslu jednotlivých okresů. Tyto rozdíly jsou způsobeny zejména nerovnoměrným rozložením strategických průmyslových investic v kraji a rozdílnou odvětvovou strukturou průmyslu v okresech samých. Nejlepších ekonomických výsledků dosahuje okres Jihlava, zejména díky aktivitám firem Bosch Diesel a Automotive Lightning. Naproti tomu nejhůře si vede průmysl v okrese Pelhřimov a Havlíčkův Brod.

Všechny analyzované průmyslové podniky kraje Vysočina dosáhly celkového obrátu 123,9 mld. Kč. Okres Jihlava si sice oproti předcházejícímu roku pohoršil téměř o 2 %, i tak se však na obrátu podílel bezmála 42 %. Vysoký obrát průmyslových společností okresu Jihlava je zapříčiněn především činností firmy Bosch Diesel, která sama vytváří obrát téměř 19 mld. Kč, což je kupříkladu více než obrát vykázaný všemi 62 podniky okresu Pelhřimov. Zbylé okresy se na celkovém obrátu podílely přibližně 15 %. Výjimku představuje okres Třebíč, který vykázal obrát skoro 14,5 mld. Kč, což představuje na celkovém obrátu 11% podíl. Za tento okres však bylo do analýzy zařazeno pouze 52 podniků.

Lepší vypovídací hodnotu o výkonnosti průmyslu v okresech kraje Vysočina má obrát přepočtený na jednoho pracovníka. Kraj Vysočina vykázal obrát na pracovníka nepatrně vyšší než 2 mil. Kč, navýšil tak hodnotu tohoto ukazatele vzhledem k roku 2004 o více než 100 tis. na jednoho pracovníka. Dva okresy v rámci kraje pak zaznamenaly obrát na zaměstnance vyšší než 2 mil. Kč. Výrazně tuto hranici překročil okres Jihlava, těsně také okres Pelhřimov. I když se obrát na pracovníka okresu Jihlava meziročně mírně snížil, i nadále je jediným okresem vykazujícím vyšší hodnotu obrátu na zaměstnance než je jeho krajský průměr. Za tímto průměrem zaostaly velmi výrazně okresy Havlíčkův Brod, Třebíč a Žďár nad Sázavou.

Tab. 23: Analýza obrátu a hospodářského výsledku (HV) v okresech kraje Vysočina v průmyslových podnicích v roce 2005

Okres	Počet podniků	Počet pracovníků	Obrát (v mil. Kč)	Obrát na pracovníka (v mil. Kč)	HV (v mil. Kč)	HV na pracovníka (v tis. Kč)
Havlíčkův Brod	65	10 409	19 183,6	1,843	166,1	16,0
Jihlava	76	19 816	51 607,4	2,604	2 043,8	103,1
Pelhřimov	62	8 785	18 008,9	2,050	-581,5	-66,2
Třebíč	52	8 299	14 395,7	1,735	466,7	56,2
Žďár nad Sázavou	69	12 792	20 696,9	1,618	745,9	58,3
Kraj Vysočina	324	60 101	123 893,0	2,061	2 841,0	47,3

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Všechny podniky kraje Vysočina vykázaly meziroční snížení zisku ze 4,5 na 2,8 mld. Kč. Nejvýrazněji se zmenšil mezi roky 2004 a 2005 hospodářský výsledek u okresů Jihlava, Havlíčkův Brod a Pelhřimov, a to o více než 0,5 mld. Kč. Jedině průmyslové společnosti okresu Třebíč svůj celkový zisk k roku 2005 zvýšily. Dominantní postavení má nicméně i v tomto ukazateli okres Jihlava. Podniky sídlící v tomto okresu vykázaly zisk překračující 2 mld. Kč. Zisku přes 0,5 mld. Kč dosáhl již pouze okres Žďár nad Sázavou, na Třebíčsku byl zisk nepatrně nižší. Nejhůře z hlediska tohoto ukazatele dopadl okres Pelhřimov, který jako jediný stejně jako v roce 2003 i 2004 vykázal ztrátu, a to v celkové výši téměř 600 mil. Kč.

Záporný hospodářský výsledek je způsoben zejména činností firmy Valeo Compressor, která sama vyprodukovala ztrátu téměř 1 mld. Kč.

Nejvyšším ziskem na 1 pracovníka se opět prezentuje okres Jihlava, který jako jediný překročil hranici 100 tis. Kč na zaměstnance. Krajský průměr ve výši 47,3 tis. Kč na pracovníka překročily ještě okresy Třebíč a Žďár nad Sázavou. Výrazně podprůměrného hospodářského výsledku na pracovníka bylo dosaženo v průmyslových podnicích v okrese Havlíčkův Brod, a zejména v okrese Pelhřimov, kde ztráta činila 66,2 tis. Kč na jednoho pracovníka.

Okres Jihlava zaznamenal v roce 2005 účetní přidanou hodnotu 12,6 mld. Kč, podílil se tak na celkové přidané hodnotě kraje Vysočina 43 %. Všechny okresy kraje meziročně svou přidanou hodnotu zvýšily, její krajská hodnota tak vzrostla o bezmála 100 mil. Kč. Účetní přidaná hodnota přepočítaná na jednoho pracovníka překročila ve všech okresech kraje Vysočina hodnotu 400 tis. Kč na pracovníka, přitom v roce 2004 se přes tuto hodnotu dostaly pouze okresy Jihlava a Žďár nad Sázavou. Pouze okres Jihlava však převyšuje krajskou přidanou hodnotu na jednoho pracovníka, a to o více než 200 tis. Kč.

Tab. 24: Analýza účetní přidané hodnoty (ÚPH) a osobních nákladů (ON) v okresech kraje Vysočina v průmyslových podnicích v roce 2005

Okres	ÚPH (v mil. Kč)	ÚPH na pracovníka (v mil. Kč)	ON (v mil. Kč)	ON na pracovníka (v tis. Kč)
Havlíčkův Brod	4 235,6	0,407	2 705,7	259,9
Jihlava	12 571,7	0,634	6 658,2	336,0
Pelhřimov	3 516,7	0,400	2 379,6	270,9
Třebíč	3 451,6	0,416	2 283,8	275,2
Žďár nad Sázavou	5 485,8	0,429	3 518,1	275,0
Kraj Vysočina	29 261,4	0,487	17 545,4	291,9

Pramen: Ekonomické výsledky průmyslu ČR v letech 2001 až 2006, ČSÚ, Praha, 2007; průzkum CRR MU, Brno 2006 a 2007

Posledním ukazatelem, který slouží k porovnání výkonnosti průmyslových podniků v jednotlivých okresech, jsou osobní náklady, ze kterých je možno odvodit výši mezd v daném území. Největší množství osobních nákladů bylo vynaloženo ve firmách okresu Jihlava, a to 6 658,2 mil. Kč. Hodnota 336,0 tis. Kč výrazně překračuje osobní náklady na pracovníka v průmyslu nejen kraje Vysočina, ale i celé České republiky. Ostatní okresy za hodnotou 302,7 tis. Kč (průměrná výše osobních nákladů na jednoho pracovníka v ČR) výrazně zaostávají. Nejhůře je na tom okres Havlíčkův Brod, který vykazuje osobní náklady na jednoho pracovníka o více než 30 tis. Kč nižší.

8. Situace v největších průmyslových závodech s ohledem na jednotlivá odvětví zpracovatelského průmyslu

V následující kapitole je u vybraných podniků jednotlivých průmyslových odvětví zachycen jejich vývoj po roce 2005 s důrazem na nejvýznamnější události, které měly dopad na chod firmy a její ekonomické výsledky. Těmito událostmi rozumíme např. změny v počtu pracovníků, významné zakázky firem či změny ve vlastnictví společnosti apod. Vybrány byly podniky, které představují v rámci svého odvětví klíčového hráče. Tyto firmy se vyznačují zejména vysokým počtem zaměstnanců, podílejí se výrazně na obratu svého odvětví nebo v jiném ze sledovaných ukazatelů vyčnívají. Firmy, které jsou v této kapitole analyzovány, zásadně ovlivňují ekonomické výsledky celého průmyslového odvětví, do něhož náleží. Proto lze z událostí, které se v těchto firmách po roce 2005 udály, usuzovat i na vývoj v celém odvětví.

Největší společností v rámci potravinářského průmyslu kraje Vysočina je firma Kostelecké uzeniny se sídlem v Kostelci u Jihlavy. Kostelecké uzeniny od roku 1990 během 13 let zvýšily výkony téměř osmkrát, přičemž se počet zaměstnanců ztrojnásobil na 1 400 osob. Od roku 1992 investovala společnost do budov a zařízení více než dvě miliardy. V roce 2004 dokončila nový závod na výrobu uzenin za 400 mil. Kč. Na tuto investici získala vládní investiční pobídku. V roce 2005 došlo ke spojení Agrofertu Holding a obchodního družstva Maso Uzeniny. Družstvo Maso Uzeniny bylo většinovým vlastníkem masokombinátu Kostelecké uzeniny. Zemědělsko-potravinářská (-chemická) skupina Agrofert Holding Andreje Babiše tak zvýšila svou účast v masokombinátu z dřívějších 34 procent na většinový podíl a stala se tak majoritním vlastníkem Kosteleckých uzenin. V roce 2005 podnik utržil 3,9 mld. Kč vykázal zisk 41,9 mil. Kč. V roce 2006 však Kostelecké uzeniny za prodej zboží, vlastních výrobků a služeb utržily pouze 3,68 mld Kč a rok ukončily se ztrátou 169 mil. Kč. Do červených čísel se společnost dostala díky vnějším vlivům, a to zejména kvůli obavám spotřebitelů drůbežího masa spojeným s výskytem ptačí chřipky. Tato ztráta však neznamenala pro Kostelecké uzeniny žádný vážnější problém, neboť masokombinát je strategickou součástí jedné z největších tuzemských skupin Agrofertu, která je hlavním garantem stability podniku. Celá skupina Agrofert v roce 2006 vykázala tržby 71,4 mld. Kč oproti 67,1 miliardám v roce 2005.

Pleas, sídlící Havlíčkově Brodě, je největším tuzemským výrobcem denního a nočního prádla. Společnost je součástí nadnárodní skupiny Schiesser Group AG se sídlem ve Švýcarsku. Vlastní provozy má Pleas v Havlíčkově Brodě, Polné, Lukách nad Jihlavou, Čáslavi a Chotěboři. V roce 2005 podnik vykázal obrat 1,178 mld. Kč, zatímco v předchozím roce to bylo 1,612 mld. Kč. Na nižším obratu se podílela silná koruna, protože textilní podnik vyváží za hranice 95 procent produkce, a rovněž menší počet zakázek v prvních třech měsících roku. V roce 2006 firma Pleas znovuotevřela v srpnu roku 2005 Jitexem uzavřený závod v Milevsku. Od března roku 2006 tak zde bylo vytvořeno přibližně 100 pracovních míst, která obsadila kvalifikovaná pracovní síla dřívějšího Jitexu, kvůli níž se Pleas rozhodl do milevského závodu investovat. I když část výroby Pleasu převzala sesterská společnost Gemtex na Slovensku, je prioritou Pleasu uchování výroby na území ČR a nikoliv její přesun za levnější pracovní silou na východ. V souladu s touto strategií je chystaná investice do krachující firmy Kras Boskovice na Blanensku. Pleas zde přijme asi 100 lidí, kteří jsou nyní evidováni na úřadu práce. Pracovat budou jako dříve v boskovickém závodě, který si Pleas pronajme. V současnosti zaměstnává Pleas přibližně 1 600 pracovníků, přitom v roce 2005 to bylo o téměř 300 osob méně. Největším problémem Pleasu je sílící tlak levných asijských

dovozů. Obstát se, stejně jako jiné textilky, pokoušejí zaměřením na produkci kvalitních oděvů z moderních vláken i výrobou v malých sériích.

Kronospan, společnost se sídlem v Jihlavě, se zabývá zejména výrobou dřevotřískových desek. Kronospan se v poslední době vyrovnává s dvěma problémy. Prvním je nedostatek suroviny pro výrobu. Dodávky zpracovatelům totiž klesají, protože stát dotuje spalování štěpky – hlavní výrobní suroviny zpracovávané Kronospanem. Zásobování navíc komplikuje i nejistá situace ve státním podniku Lesy ČR, jenž obhospodařuje asi polovinu českých lesů. Druhým problémem je skutečnost, že Kronospan je jedním z největších znečišťovatelů ovzduší a životního prostředí na Vysočině. Kronospan chrlí do ovzduší největší množství formaldehydu ze všech podniků v zemi (2005 - 17 tun), je rovněž významným zdrojem emisí chlorovodíku a dalších látek. Firma se tak snaží v posledních letech investovat do filtračních zařízení, která by měla tato negativa výroby odstranit. Zatím největší investicí je filtrační zařízení, které je nejmodernějším odlučovacím zařízením dostupným v Evropské unii, a přišlo Kronospan přibližně na 220 milionů korun. Montáž tohoto zařízení (v sušárně třísek) byla zahájena začátkem roku 2007, do zkušebního provozu vstoupil filtr v srpnu téhož roku. Nicméně problémy zde přetrvávají v jiných částech provozu. Jihlavu tak sužuje např. nepříjemný zápach šířící se z Kronospanu, či pilinový spad ve městě. K úplné nápravě bude třeba nainstalovat filtry i na všechny lisy dřevotřískových desek.

Stora Enso je největší tuzemskou pilou. Tato společnost sídlí v průmyslové zóně ve Ždírci nad Doubravou. Ždírec nad Doubravou je třítisícové město s progresivně se rozvíjející průmyslovou zónou. Kromě firmy Stora Enso, zde sídlí i Holzwerke WIMMER a nově také společnost Lana, která se zaměřuje na výrobu lepených dřevěných panelů pro stavebnictví. Tento španělský investor prozatím zaměstnal 50 lidí. I z důvodu dalšího obsazování zóny se rozhodlo město v roce 2006 investovat do vybudování komunikace směřující do průmyslové zóny, aby odlehčilo velkému provozu ve městě. V roce 2006 firma Stora Enso projevila zájem o vytvoření oborového sdružení, tzv. klastru, který by mohl pomoci zlepšit vzdělávání pracovníků, vylepšit výzkumnou činnost nebo třeba výhodněji nakupovat materiál. Tato užší spolupráce zpracovatelů dřeva by mohla mít podobu družstva, které by mohlo žádat i o evropské dotace. Podporu by pak mohly dostat i velké podniky, jež o ni samy požádat nemohou.

Firma ITW Pronovia je výrobcem plastových dílů pro světové automobilky, zejména pak společnost Volkswagen. Tento podnik v americkém vlastnictví investoval zatím největší finanční prostředky v roce 2000, kdy vybudoval výrobní halu pro více než 500 zaměstnanců. Podnik byl postaven v průmyslové zóně ve Velké Bíteši. Tato průmyslová zóna je investory vyhledávaná díky minimální vzdálenosti od dálnice D1. Ve Velké Bíteši firma ITW Pronovia plánuje stavět další závod pro asi 370 pracovníků. Podle záměru, který vedení podniku představilo bítešské radnici, se investice v průmyslové zóně přiblíží osmi milionům dolarů. Výroba v nových prostorách by měla začít v polovině roku 2008. Celkový počet zaměstnanců by se tak mohl v příštím roce přiblížit k 900.

Firma Burson Properties je nástupcem společnosti Jihlavské sklárny Bohemia. Ty byly od léta roku 2002 v konkurzu. Na základě výběrového řízení uzavřel správce konkurzní podstaty v lednu roku 2003 kupní smlouvu se společností Burson Properties a převedl na ni všechny zaměstnance skláren. Kupní cena byla stanovena na 70 mil. Kč. Již během konkurzu byl počet lidí snížen o zhruba tři stovky, tzn. že počátkem roku 2003 bylo evidováno ve sklárnách asi 860 pracovníků. Společnost Burson Properties se po vstupu do Jihlavských skláren rozhodla přeměnit tento podnik z dříve značně ztrátového na ziskový. Podle ozdravného programu se

sklárný do půl roku měly dostat na provozní nulu a za dalších šest měsíců již měly vykazovat zisk. Proto firma omezila nebo úplně zastavila výroby bez odbytu, odprodala skladové zásoby a také výrazně snížila osobní náklady (další propouštění pracovních sil). V delším výhledu pak firma počítala s centralizací hutní výroby, s odprodejem nepotřebných kapacit a ke zvýšení podílu strojního broušení na úkor ručního. Propouštění pracovních sil, omezování výroby a její centralizace však nabyly neočekávaných rozměrů v průběhu roku 2006. Kvůli poruše tavicího agregátu v Dobroníně se společnost Burson Properties rozhodla v létě roku 2006 ukončit výrobu v místním závodě, neboť nové zařízení by stálo desítky milionů korun. Na podzim roku 2006 pak firma ukončila z ekonomických důvodů celý provoz sklárenské ruční výroby v Jihlavě Antonínově Dole. V důsledku těchto kroků se tak snížil počet pracovníků k lednu roku 2007 na přibližně 400 osob. V únoru roku 2007 kvůli omezování hutní výroby se společnost rozhodla v několika vlnách propustit dalších 200 zaměstnanců, a to do konce března. Jestliže pracovalo v létě roku 2006 ve firmě Burson Properties 600 lidí, v březnu roku následujícího už to bylo pouhých 200 lidí. Za těmito kroky stálo podle vedení firmy nepříznivý vývoj sklářského trhu, rostoucími náklady kvůli zdražování energií a surovin i posilující koruna. Výroba tak zůstává orientovaná již pouze na nejmodernější strojní výrobu v Antonínově Dole v Jihlavě.

Sklo Bohemia patří do skupiny skláren, která zahrnuje Crystalex Nový Bor, Sklárný Bohemia Poděbrady a Sklárný Kavalier Sázava, tyto podniky mají bezmála šest tisíc zaměstnanců. Samotné Sklo Bohemia zaměstnávalo v polovině roku 2006 asi 1 600 pracovníků. I když ukončila tato společnost sídlící ve Světlé nad Sázavou rok 2005 se ztrátou 24,3 milionu korun, neměla tato skutečnost žádné negativní dopady na provoz podniku v následujících obdobích. Podle vedení společnosti ovlivnily hospodaření výrobce olovnatého křišťálu v roce 2005 zejména pokles zájmu v USA, a dále kurzové ztráty i zdražení vstupních energií a materiálů. V roce 2007 firma naopak investovala do vybavení skláren a v polovině téhož roku zde tak mohli zahájit výrobu skla na nových moderních linkách. Výší 120 milionů korun šlo o druhou nejvýznamnější investici firmy po roce 1989. Společnost ji financovala z vlastních zdrojů. Nová linka by měla přinést výrazné zvýšení produktivity i rozšíření stávajícího sortimentu o další tvary skla. Na nově spuštěných linkách firma postupně v průběhu roku 2007 počítá se zaměstnáním 120 lidí. Sedm desítek zaměstnanců sem přešlo z jiných provozů závodu. Pro padesát dalších společnost vytvořila nová pracovní místa. Rozhodnutí investovat do zcela nové technologie přišlo po odstávce nejziskovější výrobní linky na automatickou kalíškovinu v polovině loňského roku. Důvodem zastavení výroby byla ukončená technologická životnost tavicího agregátu. Dlouhodobě již nebylo možné udržovat jeho provoz. I to mělo podíl na hospodaření závodu v roce 2006, který skončil pro Sklo Bohemia ztrátou 48 milionů korun.

Majoritní podíl podniku ŽĐAS, který patří mezi největší zaměstnavatele na Vysočině, vlastní od roku 2002 slovenská společnost Železiarne Podbrezová. Železárne Podbrezová se po vstupu do ŽĐASu rozhodly vyrovnat produktivitu práce s konkurencí, zracionalizovat, zefektivnit a centralizovat výrobu. V průběhu následujících let se podařilo novému vlastníkovi stabilizovat ekonomickou situaci tohoto podniku. V roce 2005 tak firma ŽĐAS sídlící ve Žďáru nad Sázavou zaměstnávala 2 886 lidí a vykázala obrát téměř 3 mld. Kč. V roce 2006 navíc tato metalurgická společnost meziročně zvýšila tržby za prodej zboží, výrobků a služeb o 9,3 procenta na 3,189 miliardy korun. Výsledek hospodaření před zdaněním pak činil 300,5 mil. Kč, přitom o rok dříve byl vykázán zisk před zdaněním pouze 204 mil. Kč. Největší tržby plynuly z metalurgie, tvářecích strojů a válcoven. Zhruba polovinu výrobků podnik prodal v zahraničí. Významné zákazníky měl v Německu, na Slovensku, v Británii, Rusku, Rakousku, Španělsku či Švédsku. Do dalšího rozvoje závodu

bylo v roce 2006 investováno 163 mil. Kč. Na začátku roku 2007 bylo ve společnosti ŽŽAS zaměstnáno 2 780 osob.

Ryze česká společnost Tesla Jihlava patří mezi největší zaměstnavatele regionu. V roce 2005 zde našlo práci průměrně 889 zaměstnanců. Přes 70 procent produkce tvoří součástky do elektronických systémů osobních aut. Tradiční výroba konektorů je již v menšině, ale podnik počítá s jejím zachováním, zejména proto, že má k dispozici kompletní výrobní proces k zvládnutí výroby konektorů; počínaje lisováním kovů, soustružením, přes galvaniku, lisování plastů, až po montáže a testování výrobků. Většina výrobků Tesly Jihlava směřuje za hranice republiky. Společnost se dnes především orientuje na výrobky s vyšším stupněm zpracování a vyšší přidanou hodnotou. V roce 2005 se vedení Tesly Jihlava rozhodlo investovat do vybudování nové výrobní haly v průmyslové zóně Hruškové Dvory v Jihlavě. Důvodem byla především nedostatečná kapacita a nevýhodná lokalita starých budov v centru města. Stavba nových výrobních prostor byla ukončena a hala otevřena na jaře roku 2006, investice dosáhla výše asi 140 mil. Kč. Z celkového počtu 900 pracovníků sem do konce roku 2006 bylo přemístěno 500 osob. S kompletním přemístěním firmy se počítá v horizontu tří až pěti let. Zároveň by společnost Tesla Jihlava měla přijmout asi sto nových zaměstnanců.

Strojírenský podnik Valeo Compressor Europe v Humpolci, dříve Zexel Valeo, přijal v roce 2005 bezmála 600 pracovníků a na konci roku tak ve výrobě autodílů zaměstnával přibližně 900 lidí. Výrobce kompresorů do klimatizačních jednotek automobilů začal v Humpolci sériově vyrábět před třemi roky, tzn. v roce 2002. Zákazníky má tato společnost v Evropě, Asii, Africe i USA, dodává však také automobilkám v Česku. V roce 2006 se vedení společnosti rozhodlo přistavit další výrobní halu a v roce 2007 je rovněž v plánu otevření nového vývojového centra, v němž nabídne Valeo práci vysoce kvalifikovaným odborníkům v oblasti vývoje a výzkumu. Navíc se v létě roku 2006 rozběhla nová výrobní linka, kde bylo zaměstnáno dalších 150 pracovníků. Výrobce autodílů, který se spolu s Futabou a jihlavskou firmou Bosch Diesel v uplynulých letech na Vysočině rozrůstal nejrychleji, nyní zaměstnává přes tisícovku lidí. Firma Valeo Compressor Europe však kvůli rozsáhlým investicím dlouhodobě vykazuje velmi vysoké ztráty (záporný hospodářský výsledek). V roce 2005 se jednalo o téměř 1 mld. Kč. Tento trend byl zachován i v roce 2006, kdy společnost podle výroční zprávy trátila opět bezmála 1 mld. Kč.

Firma Agrostroj je jediným výrobcem zemědělských strojů v ČR. Zemědělské stroje se však na celkovém obratu podílejí dnes pouze pětinou. Další část produkce tvoří nástroje a především zakázky pro nadnárodní společnosti Claas, Krone, Pöttinger (obor zemědělské techniky) a zakázky pro výrobce nákladních aut, stavebních strojů a vysokozdvížných vozíků. V roce 2005 Agrostroj obnovil provoz v Počátkách. Tento areál, který přestal používat o pět let dříve, zrekonstruoval a mimo jiné v něm vybudoval i pracoviště k svařování pomocí špičkových laserů. V počáteckém provozu našlo práci asi 60 lidí. K roku 2005 zaměstnával Agrostroj více než 1 000 osob. V roce 2007 se zvýšil počet pracovníků Agrostroje o více než 300 lidí, především díky tomu, že na konci roku 2006 otevřel novou výrobní halu v Pelhřimově. Kvůli rostoucí výrobě trápí vedení společnosti zejména nedostatek kvalifikovaných pracovních sil. Potřební a nedostatkoví jsou například obráběči kovů, seřizovači, lakýrníci či svářeči.

Japonská firma Futaba přišla do Havlíčkova Brodu v roce 2004. Japonští investoři dokončili výrobní závod v místní průmyslové zóně Baštínov na počátku roku 2005. Vyrábějí v něm lisované a svařované součásti karoserií, podvozky a výfukové systémy automobilů. Mezi jejich největší odběratele patří především automobilka TPCA v Kolíně. Futaba se během dvou

let provozu zařadila k největším zaměstnavatelům na Havlíčkobrodsku a značně se podílela na snížení nezaměstnanosti v tomto okrese. Podle výroční zprávy z roku 2005 zaměstnávala Futaba průměrně 377 pracovníků. Na počátku roku 2007 však již tento strojírenský podnik zaměstnával 1 100 lidí a do konce téhož roku je záměrem vedení společnosti zvýšení jejich počtu na 1 200. Míst pro stálé zaměstnance by ale mělo být výhledově v dalších letech k dispozici kolem 3 set. Podnik jimi zejména hodlá nahrazovat lidi na výpomoc, které získává prostřednictvím agentur (převážně zahraniční pracovníci). Havlíčkobrodsko má dnes zejména díky činnosti této firmy na Vysočině druhý nejnižší počet nezaměstnaných, z pěti okresů kraje je na tom lépe jen Pelhřimov. Na konci ledna 2007 hledalo práci v okrese Havlíčkův Brod 2 682 lidí, což představovalo míru nezaměstnanosti 5,8 procenta. V tomto okrese se tak daří kvůli přítomnosti firmy Futaba Czech snižovat počet uchazečů o zaměstnání, kteří se rekrutují především z krizí postiženého sklářského průmyslu.

Společnost Motorpal je tradiční strojírenskou firmou na Vysočině, která se zabývá výrobou vstřikovacích zařízení do dieselových motorů. V roce 2002 nastoupila firma na cestu restrukturalizace podniku, během níž se počet zaměstnanců snížil zhruba o čtvrtinu na současných přibližně 1 850 lidí. Tento stav počtu zaměstnanců je dlouhodobě stabilizovaný. Od roku 2003 zároveň společnost vykazuje neustále se zlepšující ekonomické výsledky. Jihlavská strojírenská společnost Motorpal v roce 2006 zvýšila tržby oproti předcházejícímu roku o 12 procent na 1,5 miliardy korun, zisk pak navýšila na 46 milionů korun, zatímco o rok dříve to bylo 15 milionů korun. Mění se také podíl odbytu výrobků na domácím a zahraničním trhu, kdy Motorpal v posledních letech výrazně zvyšuje prodej v zahraničí. Zatímco v roce 2003 vyvezl výrobky za 600 milionů korun, v roce 2006 se objem exportu zvýšil na 1,2 miliardy korun. Čtyři pětiny vyvážené produkce Motorpal prodává v EU. Výhledově ale plánuje návrat na trhy Ruska a Běloruska. O zvýšení prodeje usiluje i v Indii a plánuje rovněž prohloubení spolupráce s firmou Deutz. Na konci roku 2006 se z Motorpalu odštěpila firma MPJ kapitálová, která převzala majetek v hodnotě 381,5 milionu korun. Podle představenstva však tento majetek nesouvisí s hlavním zaměřením Motorpalu, kterým je výroba dílů do dieselových motorů. Do MPJ kapitálová byly převedeny i akcie tří dceřiných společností Motorpalu, které vznikly v roce 2006. Patří mezi ně Česká pohledávková, RCMA Jihlava, do níž byly převedeny nepotřebné zásoby a nemovitosti, a Stamag Světla Hora na Bruntálsku. Ta je zaměřena na výrobu magnetů a zaměstnává kolem 100 lidí. Podle vedení společnosti Motorpal jsou tyto kroky v souladu s restrukturalizací zahájené v roce 2002. Na začátku roku 2007 Motorpal získal nového vlastníka, kterým se stala česká společnost Gubera. Ta odkoupila většinový podíl Motorpalu od společnosti Rex Invest. Cena za 85 procent akcií Motorpalu nebyla zveřejněna. Společnost Gubera vykoupila akcie i od drobných akcionářů, s nimiž bylo vedení společnosti v dlouhodobém sporu.

Největším zaměstnavatelem kraje Vysočina je strojírenská společnost Bosch Diesel. Bosch působí v Jihlavě od roku 1993 a v jeho třech závodech zde na výrobě součástí pro dieselové motory pracuje více než šest tisíc lidí. Průměrný měsíční plat ve firmě překračuje krajský i republikový průměr. V roce 2006 jihlavská společnost Bosch Diesel meziročně zvýšila tržby za své výrobky a služby skoro o patnáct procent na 21,7 miliardy korun. Roční zisk největšího podniku na Vysočině pak převýšil dvě miliardy korun, což bylo v porovnání s rokem 2005 více skoro o 689 milionů korun. V roce 2006 firma průměrně zaměstnávala 6 185 osob. V tomtéž roce Bosch do rozvoje jihlavského závodu investoval kolem 1,5 miliardy korun. V roce 2005, kdy byla vystavěna další výrobní hala v Jihlavě-Pávově, to byly asi čtyři miliardy korun. V roce 2007 hodlá vedení společnosti investovat hlavně do zavedení výroby nového typu čerpadel a zvýšení výrobní kapacity akumulátorů tlaku Rail. V současné době firmu Bosch Diesel v Jihlavě tíží především situace okolo dopravních komunikací v okolí

průmyslové zóny Pávov. Částečného zlepšení dopravního spojení se místní firmy v této lokalitě dočkaly v závěru roku 2006, kdy byla otevřena nová půl kilometru dlouhá silnice spojující zónu s přivaděčem k dálnici D1. Investici téměř za 200 milionů korun platilo město a stát. Další dlouhodobě plánovanou je komunikace za více než 100 milionů korun, která naváže u Heroltic na silnici od Polné a povede do průmyslové zóny. Budování nové silnice v Jihlavě však brzdí pomalé výkupy pozemků. Na tento projekt chce kraj, jakožto investor, získat prostředky z evropských fondů. Šance získat tyto finance však potrvá pouze do roku 2013.

Jihlavský Automotive Lighting je součástí jedné z největších světových firem na výrobu světlometů do nejrůznějších typů vozidel. V roce 2005 tato společnost zaměstnávala bezmála 1 600 pracovníků. Od září roku 2007 však firma Automotive Lighting masově nabírá zaměstnance, protože získala od velkých automobilek nové zakázky a zvyšuje výrobu. Kromě stávajících zákazníků, jako jsou Daimler Chrysler, BMW a Honda, přibýly společnosti noví zákazníci, jako je například Hyundai, Renault a poprvé také Škoda Auto. V souvislosti s těmito aktivitami vznikne v Automotivu asi 500 nových pracovních míst, přičemž 200 pracovních míst je třeba obsadit do konce roku 2007. Společnost v Jihlavě v následujících letech investuje dalších zhruba 2,6 miliardy korun, za které rozšíří závod v Jihlavě - Pávově a nakoupí nové technologie. Do konce roku 2006 činily celkové investice Automotive Lighting v Jihlavě zhruba 4,5 miliardy, v roce 2007 hlavní část z plánových investic 360 milionů korun směřovala do rozšíření budovy v Pávově. Na konci roku se 2010 by v Jihlavě měl stát největší a nejmodernější závod na výrobu automobilové světelné techniky v rámci skupiny Magneti Marelli (vlastník Automotive Lighting), včetně vlastního vývojového oddělení.

Společnost I & C Energo a.s. byla založena v roce 1993. V současnosti se řadí mezi špičkové dodavatele poskytující komplexní služby v oblasti systémů kontroly a řízení, elektro, průmyslových informačních systémů a navrhovaných inženýrských řešení. V roce 2005 tato společnost zaměstnávala průměrně 993 pracovníků. V roce 2006 se již řadila mezi další z „tisícových“ průmyslových společností kraje Vysočina, když zde bylo zaměstnáno 1 096 osob. Tato společnost poskytuje služby nejen českým elektrárnám, ale i zahraničním. V průběhu roku 2006 se podílela na modernizaci řídicího systému hořáků šesti bloků elektrárny Elektrenai (Litva), zajišťovala dodávku skříní řídicího systému pro elektrárnu As Pontes (Španělsko). Další aktivity byly podniknuty např. ve Spojených arabských emirátech, v Maďarsku, či na Ukrajině.

Firma Sporten sídlící v Novém Městě na Moravě se zabývá výrobou sjezdových a běžeckých lyží a dále také výrobou snowboardů. Sporten v roce 2006 vyrobil 330 tisíc párů lyží, výroba však neustále roste. Vlastní značka Sporten dnes dělá zhruba čtvrtinu všech vyrobených lyží. Zbytek tvoří produkce lyží jiných značek. V novoměstském závodě se tak vyrábějí dlouhodobě lyže značek Madshus, Elan, Kastle, Rossignol, K2 nebo Salomon. V roce 2006 začal Sporten v Novém Městě krátkodobě vyrábět i lyže značky Kneissl. Tohoto zkrachovalého rakouského výrobce nakonec koupili jiní investoři, Sporten se však o koupi této značky rovněž zajímal. Největším problémem Sportenu je klesající cena lyží, některé lyže jsou vyráběny i bez zisku. A dále konkurence čínských a ruských producentů lyží, kteří dokáží vyrábět levněji, zatím však zaostávají kvalitou.

9. Závěry

- Největší průmyslovým podnikem kraje Vysočina podle průměrného počtu zaměstnanců v roce 2005 byla firma Bosch Diesel s 5 916 pracovníky, což bylo o více než 3 000 osob více než druhý v pořadí ŽDAS,
- 8 průmyslových společností se sídlem v kraji Vysočina zaměstnávalo více než 1 000 lidí, oproti předcházejícímu roku přibyla jedna „tisícová“ firma, a to pelhřimovský Agrostroj
- všechny analyzované firmy dosáhly celkového obrátu 124 mld. Kč, téměř jednou třetinou se na něm podílelo strojírenství,
- 161 podniků z 325 do analýzy zařazených vykázalo vyšší obrat než 100 mil. Kč,
- nejvyššího obrátu dosáhla firma Bosch Diesel, bezmála 19 mld. Kč, čímž o více než 13 mld. Kč předstihla firmu s druhým největším obrátem, kterou je Automotive Lighting,
- nejvyšší obrat přepočtený na jednoho pracovníka vykázal dřevozpracující průmysl, který dosáhl téměř 5 mil. Kč na pracovníka,
- nejvyšší obrat na zaměstnance zaznamenávají podniky dřevozpracujícího, potravinářského a strojírenského průmyslu,
- všechny průmyslové společnosti zařazené do analýzy vykázaly hospodářský zisk ve výši 2,8 mld. Kč, což představuje oproti roku 2003 propad o téměř 1,7 mld. Kč,
- nejúspěšnějším odvětvím dle obrátu dosaženého na jednoho pracovníka byl, stejně jako v roce 2004, dřevozpracující průmysl, který dosáhl zisku přes 180 tis. Kč na pracovníka a jako jediný tak překročil hranici 100 tis. Kč
- největšího zisku dosáhla společnost Bosch Diesel s 1336,6 mil. Kč, naopak v největší ztrátu zaznamenala v roce 2005 firma Valeo Compressor, a to bezmála 1 mld. Kč
- všechny průmyslové společnosti zařazené do analýzy vykázaly účetní přidanou hodnotu 29,3 mld. Kč, největší měrou, a to více než třetinou, se na ní podílelo strojírenství, nejvyšší účetní přidanou hodnotu na pracovníka však vytvořil opět dřevozpracující průmysl, téměř 1 mil. Kč na zaměstnance,
- nejlepších ekonomických výsledků dosahuje okres Jihlava, naopak nejhůře si vede průmysl v okrese Havlíčkův Brod a Pelhřimov,
- okres Jihlava se na celkovém obrátu kraje Vysočina podílel 42 %,
- dva okresy – Jihlava a Pelhřimov - dokázaly vytvořit obrat na pracovníka vyšší než 2 mil. Kč, pouze okres Jihlava však překročil průměr celého kraje, který činil 2,061 mil. Kč na pracovníka,

- ve všech podnicích zařazených do analýzy bylo dosaženo kladného hospodářského výsledku 2 841,0 mil. Kč, největší měrou se na tomto zisku podílel okres Jihlava se ziskem více než 2 000,0 mil. Kč,
- pouze okres Třebíč zaznamenal mezi roky 2004 a 2005 zvýšení hospodářského výsledku, ostatní okresy meziročně výrazně na zisku trávily, či prohlubovaly ztrátu,
- okres Jihlava vykazuje také vysoký zisk na jednoho pracovníka, jako jediný překračuje hodnotu sto tisíc, nadprůměrných hodnot zisku na pracovníka však bylo dosaženo i v okresech Třebíč a Žďár nad Sázavou,
- nejvyšší přidané hodnoty docílily firmy v okrese Jihlava, a sice více než 12 mld. Kč, což je představuje téměř polovinu přidané hodnoty docílené v roce 2005 v celém kraji Vysočina,
- ve všech okresech výrazně meziročně rostly osobní náklady na pracovníka, pouze v okrese Jihlava jsou však osobní náklady na pracovníka vyšší než je krajský průměr,
- obrat na pracovníka dosáhl ve všech průmyslových společnostech Vysočiny zařazených do analýzy 78,7 % hodnoty tohoto ukazatele vypočteného pro celou ČR,
- nejlépe prosperujícím odvětvím v porovnání s ČR je dřevozpracující průmysl, který převyšuje celorepublikovou hodnotu obratu na pracovníka o více než 157,6 %,
- nejnižších hodnot obratu na pracovníka ve srovnání s ČR dosahuje v rámci zpracovatelského průmyslu na Vysočině průmysl skla a stavebních hmot (37 % celorepublikové hodnoty)
- meziroční nárůst obratu na pracovníka dosáhla v roce 2005 pouze 4 průmyslová odvětví, většina odvětví zaznamenala hluboký propad v zisku na pracovníka, kraj Vysočina se pak z hlediska tohoto ukazatele propadl meziročně o více 20 % vzhledem k ČR,
- pouze 2 průmyslová odvětví vykázala na Vysočině v roce 2005 vyšší účetní přidanou hodnotu na zaměstnance než tomu bylo v celé ČR, byly jimi strojírenství a dřevozpracující průmysl
- mezi roky 2003 a 2004 rostly osobní náklady na zaměstnance na Vysočině rychlejším tempem než v ČR